

מה הכריז הגר"י
זילברשטיין שליט"א

בכיכר דיזנגוף

בתל אביב?

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת בראשית | גליון מס' 295 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"אני זוכר את אבי מורי הגאון בעל 'מעדני השולחן', כשהוא היה נוטל ידיים... זה היה מחזה! הוא היה נעמד ליד הכיור, פניו רציניות, הולכים לעשות את רצון ה', וצריך לעשות את המצווה הזאת בשלמות.. יכולת לעמוד שם ולהיות מרותק למראה שלו, להבעת הפנים, לתנועות הגוף, לצורה שבה הוא בירך, לאופן שבו הוא החזיק את הספל ביד! זה נכנס בעצמות!!!"

במיוחד ל'לקראת שבת': ראש ישיבת המקובלים 'שער השמים', הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, בשיחה מרתקת ומלאת פנינים מופלאות, על הדרך הנכונה להנחלת אהבת תורה ושמחה בקיום המצוות בלבבות הילדים

יעקב א. לוסטיגמן

השבוע נזכה לקרוא בסייעתא דשמיא את פרשת בראשית, הפרשה הראשונה בתורה. זה הזמן לעצור לרגע, לאחר שזכינו לשמוח עם התורה בשמחת תורה, וכעת כשאנו מתחילים את התורה מהתחלה, ולבדוק מה היא הדרך הנכונה והטובה ביותר, להנחיל את התורה וקיום מצוותיה לבנינו אחרינו עד עולם? איך אנחנו יכולים לדעת שאנחנו עושים את הדבר הנכון והטוב ביותר, כדי שהילדים שלנו ילמדו מאתנו לירא את ה', לאהוב אותו, ולקיים את מצוותיו בהידור ובשמחה.

את התשובה לשאלות הללו, ביקשנו לשמוע מפיו של הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, ראש ישיבת המוקבלים 'שער השמים', ומחברם של עשרות ספרים, אשר השיב לפנייתנו במאור פנים, ופתח כדרכו בסיפורים שזכה לראות ולשמוע בעצמו, או מפי עדי ראיה ושמיעה נאמנים, הממחישים את דבריו באופן מרתק וחודר ללב.

"הכרתי בירושלים משפחה חשובה מאוד: משפחת קופשיץ, הגאון רבי הערש קופשיץ זצ"ל וזוגתו מרת חיה ע"ה, שהיתה נכדה של הגר"ח זוננפלד זצ"ל מרא דארעא דישראל", משיב לנו הגר"ג רבינוביץ שליט"א.

"היהודייה הצדיקה הזאת זכתה להעמיד משפחה לתפארת, מעטות המשפחות שזכו להעמיד כל כך הרבה בנים גדולי תורה כמוה, בנין וחתנין רבנן, מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל היה חתן שלה, הגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א ואחיו הגאונים הם בניה.

"שאלו פעם את הרבנית קופשיץ ע"ה, בזכות מה היא זכתה להעמיד כזאת משפחה מיוחדת במינה של בנים וחתנים גדולי תורה? מה

היתה התשובה שלה? 'כי רצייתי'!

"זה מה שהיא ענתה: 'רצייתי שיהיו לי בנים וחתנים תלמידי חכמים, אז זכיתי לכך!'.

"שאלו אותה: הרבנית קופשיץ, מה זאת אומרת רציית? וכי אנחנו לא רוצים? גם אנחנו רוצים שהילדים שלנו יהיו גדולי תורה. מי לא חפץ בכך? יש יהודי חרדי אחד שאינו שואף בכל מאודו, שבניו יהיו גדולי תורה? אז מה אם הרבנית רצתה, גם אנחנו רוצים!

"התשובה שלה היתה מאוד פשוטה: 'אני רצייתי שהבנים שלי יהיו תלמידי חכמים. אתם גם רוצים שהבנים שלכם יהיו תלמידי חכמים. גם! אתם גם רוצים את זה! אתם רוצים שיהיה לכם כסף, אתם רוצים בגד חדש, רוצים לשפץ את הבית, רוצים לנוח כל יום אחה"צ, רוצים לישן על מזרן נוח, עם מזגן שיעשה נעים בבית, מוזיקה שקטה ברקע, אוכל טעים לארוחת הצהרים, נשנושים בשפע לארוחת בניינים, פירות יפים וטובים שיהיו במקרר, קישוטי חרסינה עדינים בסלון, כלי כסף מעוטרים בוויטרנה ואם אפשר גם רכב חדש שיעמוד בחניה, ויוכיח לכולם שאתם מסודרים בחיים, ובנוסף אתם רוצים גם שהילדים שלכם יהיו תלמידי חכמים..."

"ואילו אני, היא הסבירה, 'אני רצייתי שהבנים שלי יהיו תלמידי חכמים! זה הדבר היחיד שאי פעם רצייתי. כל השאר לא עניין אותי ולא העסיק אותי אף פעם. רק שהילדים שלי יהיו תלמידי חכמים!
"עם כזה רצון חזק, כשכל כולה ממוקדת ברצון הזה, אין זה פלא שהיא אכן זכתה להשיג את מבוקשה ולראות נחת מיוחדת מבניה וחתניה המאירים את העולם בתורתם."

איך נוטלים ידיים?

"מעבר לעצם הרעיון שהשאפה החזקה גוררת השקעה מרובה, יש כאן עוד נקודה חשובה מאוד בחינוך הילדים, וכדאי לשים לזה לב", מוסיף הגר"ג רבינוביץ שליט"א.

"צריך להבין שהילדים רואים אותנו איך אנחנו מקיימים מצוות. כמה אנחנו משקיעים בקיום ההלכה. הם רואים לא רק שאבא נוטל ידיים, אלא גם איך הוא נוטל ידיים. אילו 'פרצופים' הוא עושה בזמן הזה, אם הוא אוהב את ה'טקס' הזה של נטילת ידיים ונהנה ממנו, או שהוא עושה אותו כי אין ברירה ובלי ליטול ידיים אי אפשר לאכול אז חייבים..."

"אני זוכר את אבי מורי, הגאון בעל 'מעדני השולחן', כשהוא היה נוטל ידיים... זה היה מחזה! הוא היה נעמד ליד הכיור, פניו רציניות, הולכים

לעשות את רצון ה', וצריך לעשות את המצווה הזאת בשלמות. הוא היה מרים את הספל, בוחן מכל הצדדים לבדוק שהוא שלם וכשר לנטילה, וזה למרות שהוא בודק את הספל כל יום, ואף פעם לא היה בו אפילו לא סדק קטן. הוא מילא את המים בסבלנות, עד שהספל היה מלא, ואז קינח את ידיו פעם אחר פעם לוודא שהן יבשות, והיה נוטל מלוא ידיו מים, מרים את הידיים כדת וכדין, מברך במתינות, מחכך את ידיו זו בזו ומנגב ביסודיות. יכולת לעמוד שם ולהיות מרותקת למראה שלו, להבעת הפנים, לתנועות הגוף, לצורה שבה הוא בירך, לאופן שבו הוא החזיק את הספל ביד! זה נכנס בעצמות!!!

"אבל אם אתה לוקח את הספל, מדבר תוך כדי עם מישהו שעומד לצדך בזמן שהספל מתמלא, והשיחה עוסקת בענייני הבל ורעות רוח, ורק ברגע האחרון אתה עוצר את השיחה כדי לשפוך קצת מים על היד, הילדים רואים את זה. הם מפנימים וקולטים את המסר. והמסר הוא: נטילת ידיים זה משהו שצריך לעבור אותו בדרך לאוכל... 'אני לא מדבר על אנשים שמזלזלים במצוות ובהלכה ולא מקיימים כראוי. אני מדבר על מי שכן מקיים כראוי, אבל לא עם כוונת הלב הראויה, זה עובר הלאה לילדים. על אחת כמה וכמה מי שלא מקיים את ההלכה כראוי, בוודאי שהילדים לא מקבלים בכלל שום חינוך איכותי לקיום ההלכה באופן כזה.

"יהודי שקם בבוקר רגע לפני סוף זמן קריאת שמע, נוטל ידיים בחטף וקורא קריאת שמע כשעניו עוד דבוקות בקורי שינה... כי חייבים ואין ברירה והקב"ה יעניש את מי שלא יקרא קריאת שמע בזמן, יהודי כזה שלא יתפלא אם הילד שלו, חלילה וחס, לא יקרא קריאת שמע בזמנה בכלל. אבל אם אתה קם מספיק זמן קודם לכן כדי להתארגן כראוי, שש ושמוח לקיים את מצוות קריאת שמע, שמחברת אותך עם הקב"ה ומקשרת אותך אליו, נו! זה חינוך לילדים!"

לאכול בעל פה ולברך מהכתב

"אני רוצה לספר עוד סיפור מאבי מורי הגאון זצ"ל, ברשותכם. הוא חי 95 שנה עלי אדמות, אני חייית לצדו עשרות שנים, ואני יכול להעיד שמימי לא ראיתי אותו מברך ברכת המזון שלא מתוך סידור! לא היה דבר כזה! הוא תמיד בירך מתוך הכתב, כשהוא לבוש בחליפה, עם מגבעת על הראש! תמיד!!!

"גם כשהיה זקן מופלג, הוא בקושי היה זו. לקח לו עשרים דקות לקום מהשולחן, להגיע עד למתלים של הכובע והחליפה, וללבוש את החליפה והכובע... זה היה מאמץ גדול מאוד עבורו, כל תנועה עלתה

המשך בעמוד 30

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"אבי ז"ל כתב להגה"ק ממונקאטש בתוך מכתבו, שמציעים שידוך לבתו את רבינו בעל ה'שבט הלוי', וכותב שם בתוך השבחים: 'הבחור הנ"ל מעולם לא נגע בזקנו, ולובש בגדים ארוכים ולא בגדים קצרים כמונו וכו' (בימים ההם ובאיזור ההוא היה זה חידוש גדול), ומבקש הסכמה וברכה מהרבי לשידוך"

שיחה מיוחדת רוויה זכרונות מימי קדם, על מרן בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל, כפי ששמענו בשיחה מרתקת עם גיסו של רבינו, הרב שמואל מאיר גלבר זצ"ל

מאת: הרב יעקב הייזלר

לפני כשבע שנים, כשרצינו לכתוב אודות האי גברא רבה, הגדול שבענקים, המאור הגדול לממשלת התורה והיראה, עמוד ההוראה לבית ישראל, מרן בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל, לא היה דבר טבעי יותר מלפנות ולשוחח עם זקן העדה, גיסו של רבינו ומי שהיה מקורב אצלו כשמונים שנה, ה"ה הרבני מוהר"ר שמואל מאיר גלבר זצ"ל, כאשר זכרונותיו המאלפים והמרתקים על רבינו, הם עוד מלפני כשמונים שנה, עוד מאותם ימים שרבינו בעל ה'שבט הלוי' הגיע לפרקו, ונישא לאחותו הרבנית הצדקנית ע"ה בת הרב מרדכי גלבר זצ"ל, שנודע כירא שמים מרבים ומראשי הקהילה בעיר פרשבורג, לצד היותו מוהל מומחה בכל הגלילות.

למרות זקנותו המופלגת לא תש כוחו ולא נס ליחו של הרה"ג רבי שמואל מאיר, כאשר היה באמנה איתו כל השנים. חן מיוחד הוצק בשפתותיו, וזכרונותיו הרבים העשירו אותנו על דמותו הגדולה של גיסו הגדול מרן רבינו זצוק"ל.

פנינו אליו ובקשנו ממנו, לשתף אותנו במעט מזכרונותיו על תקופת צעירותו של רבינו. רבי שמואל מאיר אכן נענה לנו במאור פנים, וגולל בפנינו עובדות וסיפורים מאלפים המעידים על גדלותו וקומתו הרוחנית של רבינו, כבר באותן השנים בחו"ל, כאשר החל לזרוח אורו בעולם התורה וההוראה, דבר שהתחזק והוכר יותר ויותר ברבות השנים, עד כי בשנות הזקנה כבר הוכר רבינו בכל העולם כולו כפוסק הדור והדרו, אשר ממנו ישקו כל העדרים תורה יראה והוראה.

בראשית השיחה בקשנו לשמוע מרבי שמואל מאיר, אודות התקופה שרבינו בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל התגורר בפרשבורג לאחר נישואיו.

רבי שמואל מאיר זצ"ל התחיל את שיחתו וסיפר לנו: "ראשית כל, ברצוני לספר אודות השידוך שנוצר בזמנו בין אחותי ע"ה לבין גיסי הגדול רבינו זצוק"ל.

"היה זה כאשר זקנתי הרבנית ע"ה, חמותו של אבי רבי מרדכי גלבר זצ"ל (היא היתה אחותו של הגאון הנודע רבי יצחק צבי פרייא זצ"ל, חתנו של הכתב סופר זצוק"ל) שהתגוררה בעיר וינה, מול

ביתו של רבי יוסף צבי ואזנר זצ"ל, אביו של רבינו זצוק"ל, הבחינה מחלון ביתה בבחור הצעיר 'שמואל ואזנר', אשר הולך לישון תמיד לאחר שהתמיד שעות רבות ברציפות בתורה, ומשכים קום מוקדם לפנות בוקר, ומיד מתחיל להתנענע על הגמ' בהתמדה מיוחדת. הדבר מצא חן בעיניה ביותר, ואז סיפרה לחתנה אאמו"ר זצ"ל על כך שראתה בחור צעיר השוקד על התורה בהתמדה יומם ולילה, וכדאי הוא שיכנס לביתם.

"עדיין נמצאת אצלי טיוטא של מכתב שהשיב הגה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע לאבי זצ"ל, על דבר שאלתו בענין השידוך המוצע לו. אבי ז"ל כתב להגה"ק ממונקאטש בתוך מכתבו, שמציעים שידוך לבתו את רבינו, וכותב שם בתוך השבחים: 'הבחור הנ"ל מעולם לא נגע בזקנו, ולובש בגדים ארוכים ולא בגדים קצרים כמונו וכו'" (בימים ההם ובאיזור ההוא היה זה חידוש גדול, ורק בעל השגה היה מחשיב זאת). ומבקש הסכמה וברכה מהרבי לשידוך. וכן הוא כותב במכתב לחתנו גיסי רבינו זצוק"ל, עוד לפני שנגמר השידוך, שהוא הזכיר עצמו אצל רבו המנח"א, כי אינו עושה שום דבר בלי הסכמתו. ואכן לאחר שבועות מספר יצא השידוך לפועל, כאשר רבינו

זצוק"ל נישא לאחותי הרבנית הצדקנית ע"ה, לשמחת לבם של הורי שלא פסקו מלשבח ולהודות להשי"ת, על הזכיה והמציאה הגדולה שנפלה בחלקם.

"ברצוני להוסיף, כי בעת שלקח אבי זצ"ל את גיסי רבינו זצוק"ל לחתן עבור אחותי ע"ה, בתקוה שיעמוד לימינו ושיוכל לשבת כל ימיו על התורה והעבודה, היה זה חידוש גדול שלא היה לו דמיון בכל הסביבה, והרים בזה את קרן התורה, (היו כאלו שאף ריחמו על אחותי ע"ה, על שלקחה בחור הלומד תורה אשר מי יודע את עתידו בחיים, כאשר אין לו פרנסה מסודרת לכלכל ולגדל את בני ביתו).

"הג"ר יצחק צבי בערענפלד זצ"ל, רב דקהל חוג חת"ס בזכרון מאיר, שהיה קרוב משפחתנו סיפר לי, שבתקופת אירוסיו של רבינו נכנסו קבוצה של בחורים לגאב"ד פרעשבורג, בעל ה'דעת סופר' זצוק"ל שכיהן כרב העיר, וביקשו ממנו שיעשה מזה עסק וחשיבות, כיון שעד אז לא היתה חשיבות של ממש לבחור מתמיד המתעתד לעמול בתורה כל ימיו, והיה נחשב לבטלן ומתקשה במציאת שידוך, מכיון שלא ידעו את עתיד פרנסתו. בביתי אף נמצא מכתב שכתב גיסי רבינו זצוק"ל לאבי, בתקופת היותו חתן, ובו הוא מתפלל להשי"ת שיתן את האפשרות לאבי זצ"ל, שיוכל לבצע את רצונו הנעלה לעמוד לימינו".

אברך פלאי

הוסיף לנו רבי שמואל מאיר: "זכרוני היטב, כי מיד לאחר נישואיו, כאשר הגיע רבינו להתגורר בעיר פרשבורג, מיד הוכר מעמדו הרם והנכבד כאחד מתלמידי החכמים החשובים שבעיר. הכל הביטו על דמותו כאל אברך פלאי ומורם מעם, גבוה מעל גבוה, השוקד על התורה בהתמדה פלאית, כאשר חן מיוחד נסוך על פניו הטהורים, שהפיקו קדושה וטהרה ויראת ה'.

"בתחילת דרכו כבר החל לשמש בקודש בבית דין של פרשבורג, שעמד בראשות הראב"ד רבי דוד לסעלוי זצ"ל, כך גם זכה אז לקרבה מיוחדת במינה אצל רב העיר מרן הגאב"ד רבי עקיבא סופר זצוק"ל, בעל ה'דעת סופר', שקירבו וחייבו ביותר והרעיף עליו חיבה ואהבה לאין שיעור, כאשר הבחין כי עתיד הוא לצמוח לאחד מגדולי הרבנים בדור העתיד".

שמענו, כי כבר לאחר נישואיו החל רבינו להרביץ תורה בפרשבורג, האם אתם זוכרים את אותה תקופה?

"בוודאי!", השיב לנו בהתלהבות גיסו הרה"ג רש"מ גלבר: "לא יאומן כי יסופר, עד כמה הייתה חיבתו בקרב ה'בעלי בתים' לרבות תלמידי החכמים החשובים שבפרשבורג, שהביטו עליו ביראת כבוד לרוב גדלותו והתמדתו בתורה, שהרשימו ביותר את כל בני הקהילה ללא יוצא מן הכלל.

"ואכן אני זוכר היטב, למרות שהייתי ילד צעיר, את שיעוריו התורניים פעמיים בכל שבוע, ביום השבת אחר הצהריים ולמחרתו ביום ראשון בערב, או אז התאספו חשובי הקהילה בפרשבורג (ובהם בעלי בתים רבים, שמחמת חוק המדינה לא עבדו ביום ראשון) להיות משומעי לקחו בגמ' ובהלכה.

"שיעוריו אלו היה לשם דבר בכל העיר כולה, כולם ידעו על האברך החשוב מבחירי תלמידי מרן מהר"ם שפירא זצוק"ל, היודע ש"ס וד' חלקי שו"ע על בוריים בבהירות מיוחדת במינה. אני אף זוכר היטב שבשיעור השתתפו גדולי וחשובי הת"ח שבעיר, כמו הגאון רבי יצחק זאב מאיער זצ"ל הי"ד אשר נודע בחיבוריו המפוארים 'המהרש"א הארוך' על מסכתות הש"ס, וכן חיבר חיבורים עיוניים ולמדניים נוספים כמו 'אמירא דכיא' על פירוש הריטב"א, שהיה מגיע בקביעות לשיעורים ועומד כעבדא קמיה מריה לפני רבינו זצ"ל, ואף היה מתפלפל בדבריו מתוך יראת כבוד מופלאה.

"כן אני זוכר את הג"ר אברהם אלימלך גולדשטיין זצ"ל, שאף הוא היה מגיע בקביעות לשיעור ושונה בצמא את דברי רבינו זצוק"ל. כמו"כ היה מגיע לשיעור בקביעות הג"ר חיים בנימין שטיינר זצ"ל, שהיה ת"ח מובהק ולאחר המלחמה עלה לארה"ק וכיהן כמג"ש בשיבת 'חוג חת"ס - מחנה אברהם', ואף חיבר את סידרת ספרי 'בירורי השיטות' על מסכתות הש"ס הנפוצים כיום בעולם הישיבות, כל אלו ועוד רבים וטובים, היו משומעי לקחו של רבינו במשך כשנתיים ימים, מקיץ תרצ"ז אז נכנס בברית הנישואין ועד שנת תרצ"ט, אז החליט רבינו לעלות ארצה והתיישב בעיה"ק ירושלים, שם החל לכהן מטעם 'העדה החרדית' בשכונת גאולה וזכרם אברהם, ולאחר מספר שנים נקרא על ידי מרן החזו"א זי"ע לכהן פאר ברבנות השכונה 'זכרון מאיר' בב"ב".

רבי שמואל מאיר הוסיף לנו עובדה נאה בנועם שיחו המיוחד: "זכורני גם, כי למרות שהיה בעיר עירוב כשר שהותקן בהוראת והכוונת רבני העיר, ובראשם המרא דאתרא מרן ה'דעת סופר' זצוק"ל, אולם גיסי רבינו זצוק"ל לא טלטל ביום השבת מחמת חומרותיו המיוחדות, וכשלא היה מוכן בערב שבת הגמ' והספרים לשיעורו, מחמת שהייתי ילד צעיר - היה מבקש ממני באופן מיוחד, לסור לביתו ולהביא לו את ספריו שהיו נצרכים לו למסירת השיעור המיוחד.

"כמו כן אני זוכר, כי לפני כל שיעור שמסר בעיר, הוא היה לומד ומקריא בספר המוסר 'פלא יועץ', וזה היה חידוש בעיר, אולם אף אחד לא הרזה על מנהגו זה, וזאת בגין שכ"כ אהבו לשמוע את אופן אמירת המוסר שלו, שהיה מתבל רבות בסיפורי צדיקים ומשלים מעניינים ומרתקים, וכל זאת מסר בנועם ובאהבה גלויה למשתתפי השיעור.

"פעם אף אירע שמשום מה שכחתי להביא את הספר 'פלא יועץ' לשיעור, זכורני, איך שהמשתתפים ממש כעסו על כך, ומשום כך הודיע רבינו שבשבת הבאה הוא יפצה אותם, ויוסיף חמש דקות נוספות בשיעורו להשלים את לימוד ה'פלא יועץ' שחיסר באותו שבוע, ואני הסתובבתי להודיע זאת בבתיהם של שומעי לקחו. עד כדי כך היתה תשוקתם להתבשם מנועם מוסריו ויראתו".

עלייתו לארה"ק

האם אתם זוכרים כאשר רבינו עזב את פרשבורג ועלה להתיישב בארה"ק?

"אכן, אני זוכר היטב את אותה תקופה, כאשר רבינו זצוק"ל ביקש

דבר נוסף אירע לפני שהגיעו לחוף, כאשר רב החובל כינס את צוות המלחים והודיע להם: 'מלאי הדלק הגיע לקו האדום התחתון, המשמעות היא שעל הנוסעים יהיה להסתדר בכוחות עצמם, מי שישרוד את הנחשולים ויחצה אותם בשחייה - חיינו יהיו לו לשלל

"וכך מול העיר חיפה, במרחק שני ק"מ מרצועת החוף, הגיעה הספינה לסוף דרכה, רבים החלו לשוט בכוחות עצמם מתוך סכנה גדולה, אחרים טבעו בדרך וחלק קטן ובהם רבינו והרבנית אחותי ע"ה, שרדו ובנסי ניסים חצו את הים, והגיעו בריאים ושלמים אל חופי ארה"ק.

"לימים התבטא גיסי ואמר: 'כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות - תלמידים בארץ ותלמידים בחו"ל'... "כן העיד לימים אודות חלום פלאי שהיה לו בעודו בחו"ל, כאשר חלם באחד הלילות כי ברחוב פלוני ימצא דירה, ואכן כך היה, כאשר הגיע ארצה מצא דירה בעיה"ק ירושלים, בדיוק ברחוב שראה בחלום. ויהי לפלא.

"למעשה, הוא הגיע לארה"ק בליל ב' דחנוכה כאשר את נר חנוכה הראשון הוא הדליק באניה. כל שנותר היה מציין ביום זה את הנס הגדול שאירע לו באניה, כאשר הגיע בריא ושלם, והיה נוהג לומר פרקי' מזמור לתודה, ו'הללויה-אודה ה' בכל לבב', ובכל שנה אף היה מונה כמה שנים הוא כבר מתגורר בארה"ק".

בשנת תש"ז עלה רבינו לכהן פאר ברבנות שכונת 'זכרון מאיר' לצד יסוד ישיבת 'חכמי לובלין' המעטירה, כאשר הרש"מ זצ"ל עמד לימינו בכל עוז בניהול הישיבה והקהילה. פרק מיוחד ניתן להרחיב אודות עמידתו לימין רבינו, הן ביסוד וניהול הישיבה והקמת הבניינים המתנוססים לתהילה, והן בהנהגת הרבנות בשכונת 'זכרון מאיר', כשמצודתו פרוסה על כל העיר כולה, לצד שאר גדולי צדיקי ורבני העיר, ועוד היד נטויה להרחיב בזה את היריעה.

"כך שלאילו שזכו לשהות בצילו - היתה השקידה שלו ואהבת התורה הספר מוסר הכי גדול לניצול הזמן ולשקידה ויגיעה בתוה"ק, וכך העמיד תלמידים מופלגים ומרביצי תורה, הדבקים בתורה ובמשנתו הטהורה עד ביאת ינון".

(מתוך כתבה בעיתון 'המבשר')

לעזוב את פרשבורג, כי טען שהוא מרגיש את האדמה בוערת לנגדו. למרות שרבים תמהו ואף היו שגיחכו על רצונו המוזר כאשר הסכנה לא היתה נראית לעין כל, אך הוא התעקש ועמד בכל התוקף על כך שברצונו לעלות לארה"ק.

"אבי זצ"ל אף התבטא בפניו באותה עת: 'מדוע הנך עושה צעד שכזה לעלות לארה"ק, הרי אתה יושב עתה בכבודו של עולם, ב"ה אתה סמוך על שולחני, וזוכה להרביץ תורה כאן בקהילתנו המעטירה?' אבי זצ"ל אף הוסיף ואמר לו: 'בטוחני שבפרשבורג לא יגיעו הנאצים ימ"ש, הרי מרן החת"ס זי"ע טמון כאן ועל זכותו הגדולה אנו סמוכים ובטוחים', אולם רבינו ענה לאבי ואמר לו: 'הרשעים הללו לא ישאלו את מרן החת"ס זי"ע... כך הרגיש ברוח הקודש שפיעמה בו, אודות האסון הנורא מכל העומד להתרחש.

"אבי זצ"ל עדיין לא צידד בצעד הזה, ואמר לו: 'אתה לא תתאקלם שם, בטוחני שעוד תחזור לכאן, אני מציע לך להשאיר כאן את רעייתך ואת הילד הקטן עד שתחזור (בנו הגדול הגרר"מ זצ"ל, גאב"ד 'זכרון מאיר', שנולד באותה שנה). אולם, גיסי רבינו זצוק"ל סירב וענה לו: 'אני איש הלכה, ומחובתי לדאוג לרעייתי'. ואכן כעבור מספר ימים כבר הצטרף להפלגה באניה לארה"ק.

"לימים סיפר רבינו זצוק"ל, כי לנוכח חילוקי הדעות ביניהם בענין העלייה לארה"ק, החליטו יחד ללכת למעין דין תורה בפני יהודי ת"ח מבוגר וצדיק נשגב, מחשובי הקהילה, בשם הרה"ג ר' יהודה דונט הי"ד. לאחר שמיעת הצדדים בכובד ראש החליט ר' יהודה שהדין עם החתן גיסי זצוק"ל, שהרי 'הכל מעלין לארץ ישראל'. אי לכך הוכרע שייסע עם אחותי הרבנית ע"ה, וישאירו את הבן חיים מאיר בווינה עד שיסתדרו ויתאקלמו בארץ ישראל.

"זכורני, כי לאחר שנים שמעתי את רבינו מתבטא ואומר: 'בפרשבורג ישבתי בכבודו של עולם. היתה לי דירה מרווחת וכלים נאים, ויכולתי לשבת על התורה והעבודה במנוחת הדעת. להשליך הכל ביום בהיר ולעלות לארה"ק - זה היה נראה בשעתו כמעשה חסר דעה'.

"גם הנסיעה לארה"ק לא היתה אז פשוטה כלל, מארגני ההעפלה היו מעפילים ציונים. אבי זצ"ל שראה זאת נחמץ לבו בקרבו, הוא אמר לו: 'ראה עם מי אתה מעפיל, מי האנשים האלו... אולם גיסי בעצמו העיד לימים, כי לאורך כל ימי ההפלגה, לא החליף ולו מילה אחת עם שכניו לסיפון.

"ההפלגה עצמה היתה הרפתקנית. כשהתקרבה לחופי פלשתינה נאלצו הקברניטים להחשיך את פנסיה, על מנת שהבריטים לא יזהו אותה.

"הסכנה בספינה היתה גדולה, הבריטים סירבו לאשר לאניה לעגון, דבר נוסף אירע לפני שהגיעו לחוף, כאשר רב החובל כינס את צוות המלחים והודיע להם: 'מלאי הדלק הגיע לקו האדום התחתון, המשמעות היא שעל הנוסעים יהיה להסתדר בכוחות עצמם, מי שישרוד את הנחשולים ויחצה אותם בשחייה - חיינו יהיו לו לשלל, ומי שלא יוכל למערבולות - יהיה גופו לשלל עבור שוכני הים'.

השיב ר' אלחנן וסרמן א מוראדיגע תרוץ, עוד יותר טוב מהקושיה... למעשה, בכל הדורות, יהודים מכל קצות העולם, כולל ילדים בחיידר, בחורים ואברכים, צעירים ומבוגרים - כולם לומדים את הנאמר בחומש: "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", ואף אחד לא בא לידי כפירה

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל בפנינים על פרשת בראשית

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים" (בראשית א', א')

"חכמתי קטנה ודעתי קצרה כנגד סתרי תורה" (רמב"ן)

אוי געוואלד, תמיד אנו חוזרים על הקדמת הרמב"ן הקדוש בפתחת חומש בראשית:

"ונפשי יודעת מאד ידיעה ברורה. שאין ביצת הנמלה כנגד הגלגל העליון צעירה. כאשר חכמתי קטנה ודעתי קצרה כנגד סתרי תורה, הצפונים בביתה הטמונים בחדרה".

ישאלו ילד קטנצ'יק: "תאמר בבקשה, מי יותר גדול נמלה או היכל בית הכנסת כאן?"

- "ודאי היכל גדול יותר".

- "ואם יכניסו את הנמלה לאולם של ישיבת פוניבז' או ויז'ניץ, מה יותר גדול?"

- "ודאי, פי כמה וכמה, אין לשער".

רבותי, הרמב"ן אומר: "ונפשי יודעת מאד ידיעה ברורה". מה הוא יודע? - שאם יקחו נמלה נגד גלגל העולם העליון. כמה מקום תופסת הנמלה מול סין, אמריקה ורוסיה, ומול הגלגל העליון? וכי יש לנו מושג?! רמב"ם אומר שהשמש גדולה מאה שמונים פעם כמו כדור הארץ, והיא איננה כל גלגל העליון.

נמלה מול כל זה, מי יותר גדול וכמה יותר גדול?

אוי, לא אמרתי נכון, הרמב"ן לא כותב: "נמלה נגד גלגל העליון", אלא "ביצת נמלה", שכדי לראות אותה אולי צריך מיקרוסקופ - כנגד גלגל העליון.

וכך, אומר הרמב"ן: "חכמתי קטנה" - החכמה של מי? של הרמב"ן. החכמה הזו קטנה, "ודעתי קצרה כנגד סתרי תורה הטמונים בחדרה הצפונים באוצרותיה".

"ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (בראשית א', כ"ו)

מדי שנה בשנה, אני לומד את הפסוק ואת הרש"י דלהלן, אבל השנה היתה לי התפעלות מיוחדת. מוראדיג!

"ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". כותב רש"י הקדוש: "ענוונותו של הקב"ה למדנו מכאן, לפי שהאדם בדמות המלאכים, ויקתנאו בו, לפיכך נמלך בהם, וכשדן את המלכים הוא נמלך בפמליא שלו".

ממשיך רש"י וכותב: "נעשה אדם" - אף על פי שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למינים לרדות, לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומידת ענווה, שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן".

ראשית, נשאלת השאלה, מדוע דווקא כאן הקב"ה רצה ללמד מידת ענווה ודרך ארץ?

ראיתי פשט; כידוע ש"בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוונותו". מה פאר הבריאה? האדם. לכן, בעת בריאת האדם, בגדלותו - מיד אתה מוצא ענוונותו...

אבל השאלה היותר גדולה היא, כי הנה לשון המדרש: "בשעה שהיה משה כותב את התורה... כיון שהגיע לפסוק הזה - 'ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו' - אמר לפניו: 'רבון העולם, מה אתה נותן פתחון פה למינים, אתמהה'. אמר לו: 'כתוב, והרוצה לטעות יטעה'. אמר לו הקדוש ברוך הוא: 'משה, האדם הזה שבראתי, לא גדולים וקטנים אני מעמיד ממנו, שאם יבוא הגדול ליטול רשות מן הקטן ממנו, והוא אומר מה אני צריך ליטול רשות מן הקטן ממני, והן אומרים לו: למוד מבוראך שהוא ברא את העליונים ואת התחתונים, כיון שבא לברוא את האדם נמלך במלאכי השרת".

מסתמא יש פה בין השומעים סוחרים. ובכן, יש לי הצעה מסחרית עבורם. תנאי העסק הם כדלהלן: והיה אם תרוויחו - הרווח יהיה חמישים שקלים, ואם תפסידו - ההפסד יהיה סכום של חמשת אלפי שקלים. האם אחד מכם היה ניגש לזה מסחר?! להפך אולי כן - כשהרווח חמשת אלפים וההפסד חמישים.

על פי זה, שאל רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, לא מובנים לכאורה דברי

ישאלו ילד קטנצ'יק: "תאמר בבקשה, מי יותר גדול נמלה או היכל בית הכנסת כאן?" - "ודאי ההיכל גדול יותר". - "ואם יכניסו את הנמלה לאולם של ישיבת פוניבז' או ויז'ניץ, מה יותר גדול?" - "ודאי, פי כמה וכמה, אין לשער"

אם אדם מרגיש שהכל מאת הקב"ה. ולא רק שהבורא נתן בעבר אלא נותן כל הזמן, ולולי נתינתו האדם אפס, כלום - מה שייך שיתגאה?
מי שאומר 'אני' - כפר בעיקר.

אומר ה'פרשת דרכים': מי אמר שצריכים להיות עניו?
הקב"ה אומר "נעשה אדם". מה זה 'נעשה', הלא הוא לבד עושה!
אלא ללמדך את מידת הענוה. מה הבעל גאווה אומר על זה? - מי אמר שזה הפשט, מי אמר שזה ללמדך ענוה? אולי הכוונה כפשוטו - נעשה?
אם נעשה כפשוטו, הרי שכפר בעיקר!
זה 'חאפ'!

כתוב באיגרת הרמב"ן: כל המתגאה מורד במלכות שמים, שהרי נאמר "ה' מלך גאות לבש".

(מתוך 'יחי ראובן')

המדרש. הקב"ה אומר למשה: כתוב "נעשה אדם". משה רבנו שואל את הקב"ה: "אתה נותן פתחון פה למינים", והקב"ה עונה לו: "כתוב, והרוצה לטעות, יטעה". וכי זה מסחר הגון? מה הרווח? שילמדו ענוה ודרך ארץ. נו, דבר טוב. ומה ההפסד? שחלילה יהיה כופר אשר יאבד את שני העולמות שלו. מה ההיגיון?!

גם לא ברור מה הקב"ה עונה לו - "כל הרוצה לטעות יטעה". השיב ר' אלחנן א מוראדיגע תרוץ, עוד יותר טוב מהקושיה... למעשה, בכל הדורות, יהודים מכל קצות העולם, כולל ילדים בחיידר, בחורים ואברכים, צעירים ומבוגרים - כולם לומדים את הנאמר בחומש: "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", ואף אחד לא בא לידי כפירה. לומדים את הרש"י ומבינים ש"למדה תורה דרך ארץ", ולא קורה כלום. רק מה, משה רבנו טען: "אתה נותן פתחון פה לאפיקורסים". השיב לו הקב"ה: "הרוצה לטעות" - האפיקורוס הלזה מעונין לכפור, "יבוא ויטעה" - הוא כבר יטעה ללא הפסוק. גם אם אכתוב "אעשה" - הוא כבר ימצא דרך ופלפול לכפירה, כי לאפיקורסים לא יועיל מה שנכתוב ואיך שנכתוב. הם רוצים לטעות, וכל הרוצה לטעות - שיטעה...

לנו נותר מכך רווח גדול של לימוד ענוה ודרך ארץ לעם ישראל. כי אנו לא טועים, ואדרבה לומדים ענוה ודרך ארץ, והם? "כל הרוצה לטעות יבוא ויטעה".

המתגאה - כאילו כפר בעיקר

הגאון בעל ה"פרשת דרכים" ז"ל אמר דבר נפלא נוסף: הגמרא אומרת: "כל אדם שיש בו גסות רוח [היינו מתגאה] - כאילו כפר בעיקר". על פי דברי המדרש שהביא רש"י, מובן מאד מדוע בעל הגאווה כאילו כפר בעיקר.
מהו בעל גאווה?

בעל גאווה הוא זה שאומר: "אני עשיר, אני חכם, אני ואני..." - האם אתה עשיר, חכם, גיבור, וכי זה אתה?! יש בכך משהו מכח עצמך? אתה הרי כלום, עני שבעניים, כל מה שיש לך הקב"ה נותן לך.

- * שיעורים מקוצרים על הדף היומי
- * דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום
- * ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע
- * סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

העיניים שלו היו עצומות, והוא היה בטוח שתוך כדי הדרשה בוודאי באו כמה אנשים. לא יכול להיות שאף אחד לא מגיע. אבל הוא לא פתח את העיניים כדי שלא להתאכזב... כשסיים לדרוש בלהט רב כדרכו בקודש, פקח סבא את עיניו והביט אל בית המדרש ש... נשאר ריק!

שיחה מרתקת מפי הג"ר יוסף ברמן שליט"א,

אודות סבו הגדול מגיד המישרים המפורסם בגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

אליעזר (לייזר) רוט

בעבר הבאנו כאן כמה מאמרים שכתבנו מפיו של הג"ר יוסף ברמן שליט"א, נכדו חביבו של מגיד המישרים הגה"צ פה מפיק מרגליות רבי יעקב גלינסקי זצ"ל. השבוע אנו מביאים חלק נוסף מהשיחה כפי שכתבנו מפיו:

אחת האמרות שהיו שגורות על לשונו של סבא היתה מה שאמרו חז"ל שלא המדרש עיקר, אלא המעשה, והוא הסביר את זה בדרך צחות על פי דרכו, כשמגיע דרשן ודורש לציבור בדברי מוסר והתעוררות, מתבל בווארטים על הפרשה ובחידודים כיד ה' הטובה עליו, החלק הכי חשוב זה הסיפורים שהוא מספר בדרשה, כי אתם הקהל יזכור הרבה יותר מכל הווארטים, ודווקא על ידי הסיפורים יזכרו גם את הווארטים שהם באו להסביר...

ואם כן, אין לנו ברירה אלא להחזיק בדרכו, ולפתוח את דברינו במעשה נפלא שאירע עמו, ושנותן לנו קצת מושג איך צריכה להיראות זווית ההסתכלות של אדם על החיים בכלל ועל האתגרים והקשיים שמגיעים במשך החיים בפרט.

וכך היה המעשה, בשנים האחרונות לחייו היה סבא כבד שמיעה, לאחר שסבל מדלקת קשה באוזניו שהציקה לו מאוד במשך שנים, ולבסוף נרפאה בזכות ברכה מיוחדת ממרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, אבל הנזק נשאר והשמיעה נפגעה.

כידוע, השמיעה זה חוש מאוד חשוב כדי לשמור על קשר עם הסביבה. אדם רגיל שהשמיעה שלו נפגעת עלול להישבר מזה מאוד. הוא הופך פתאום למרוחק מחברת בני האדם כי הוא לא שומע וכל פעם צריכים לצעוק לו לתוך האוזן או לדבר איתו בקול גדול, זה לא נעים ולא נחמד בכלל, אבל הגר"ח קנייבסקי עבר אתגרים הרבה יותר מורכבים מזה, וגם את האתגר הזה הוא צלח בגבורה מיוחדת במינה.

והנה ביום מן הימים הזדמן לו לפגוש את הגאון רבי משה טורק זצ"ל, שהיה אדם גדול מאוד והיה אחד מבני החבורה של כל גדולי וצדיקי הדור. רבי משה שנפטר בשנה החולפת בגיל 99, היה כבר אז זקן ושבע ימים, ועיניו כבדו מזוקן, לא יוכל לראות...

אמרו לרבי משה טורק שהנה רבי יענקלה גלינסקי בא לשוחח עמו. נהרו פניו של רבי משה, וכשקרבו זה אל זה אמר לו סבא שהוא רוצה

ממנו ברכה: "יהודי כמוכם שכבר כמה וכמה שנים לא ראו עיניו שום דבר טומאה, ובוודאי שלא ראו דבר איסור, אני רוצה שתברכו אותי. כזאת שמירת עיניים של אדם עיוור, משרה עליו קדושה מיוחדת...". רבי משה חיך בביטול והשיב תשובה מחוכמת לא פחות: "נו... הרי אתם, רבי יעקב, כבר כמה שנים לא שומעים דברים בטלים, ובוודאי שלא לשון הרע ודברים אסורים. אם כן הרי אתם מזוככים מאוד, ואיך אוכל לוותר על ההזדמנות לקבל ברכה מאדם שלא שמעו אוזניו דברים בטלים כבר כמה וכמה שנים?...".

עד כאן הסיפור, ואני רוצה להוסיף עליו תובנה מעניינת. אדם רגיל כשהוא מבחין באדם כבד ראה, מה הוא רואה? בעל מום! כשהוא אדם שהוא כבד שמיעה מה הוא רואה? בעל מום! אבל הגר"ח קנייבסקי והגר"ח טורק זכר צדיקים לברכה, אצלם לא לראות ולא לשמוע זה המעלה הגדולה ביותר שיש לאדם! זאת סיבה לבקש ממנו ברכה, להתבטל בפניו!

אבל כלפי עצמו הוא לא ויתר. אומנם דברים בטלים הוא לא שמע באוזניו, אבל על דברים שבקדושה הוא לא ויתר. בהיותו זקן מופלג, בגיל 90 ומעלה, הוא היה נעמד כמו נער צעיר בכל פעם לפני קדיש וקדושה וחזרת הש"ץ, וניגש את העמוד של שליח הציבור בבית הכנסת, עומד קרוב קרוב, כדי לשמוע כל מילה! בקריאת התורה הוא היה עומד בבימה למרות שגופו כבר היה חלש מאוד, ועיניו היו נעוצות בריכוז בשפתיו של ה'בעל קורא', בעודו מתאמץ בכל כוחו

להקשיב ולשמע את אשר יוצא מפיו.

עד כדי כך הוא היה נצמד אל החזן והבעל קורא, שזה כבר היה מעורר גיחוך קל בקרב אנשים שלא הבינו למה הוא הוא כל כך מתאמץ בכזה גיל. חשבו שזאת עקשנות אופיינית של זקנים... אבל לא ידעו שהוא היה איש עקשן לדברים שבקדושה כל ימי חייו, אף פעם לא עשה לעצמו הנחות, ותמיד דרש מעצמו עוד ועוד.

עוד תופעה שסבל ממנה מאוד בגיל המבוגר יותר, היתה הצרידות. קולו היה צרוד, ולאדם שנושא דרשות מבוקר ועד לילה מדובר בבעיה קשה מאוד. אנשים היו שואלים אותנו לא פעם לא מטפלים בצרידות הזאת. אולי כדאי שהוא יקח חופש מספר שבועות מכל הדרשות שהוא אומר בלי סוף, וכך יוכלו מיתרי הקול שלו להחלים ולהשתקם.

מה שאנשים לא ידעו זה שהצרידות נגרמה מגידול שצמח על מיתרי הקול שלו ל"ע. במשך שנים הוא סחב את הצרידות הזאת, ולא התלונן. המשיך לדבר ולדרוש למרות המאמץ הגדול.

בשנת תשס"ד הוא לקח אנטיביוטיקה במשך שלושה חודשים רצופים, בגלל הדלקת ממנה סבל באוזנו, הטיפול החליש אותו מאוד, עד כדי כך שלא היה מסוגל ללבוש אפילו חליפה על גופו ולהחזיק את עצמו עם המשקל של החליפה. זה היה כבד מדי. במקום חליפה הוא לבש קפוטת פרחונית קלה, בלי בטנה, כי זה היה קצת יותר קל ואת זה הוא עוד יכול היה איכשהו להחזיק על עצמו. הוא היה כל כך חלש עד שכבר חשבו שאולי אסור לתת לו לדרוש ברבים, כי המאמץ מסוכן מדי עבורו. שאלו את מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאמר שאכן יש להפחית מהעומס בגלל הבריאות, אבל עשר דקות ביום כן צריך לתת לו לדבר, כי אי אפשר לקחת ממנו לגמרי את העניין של זיכוי הרבים.

אני אתן עוד דוגמה לרמת המחויבות האישית שהיתה לו לנושא הה של זיכוי הרבים ואמירת דרשות: שנים אחדות לפני פטירתו, הגיע סבא לבית הורי שיבלחט"א, שבת קודש, כמנהגו במשך שנים רבות שהיה מגיע לבקר בזמן שהיינו אוכלים את סעודת השבת.

פתאום ראיתי שהוא הזיז את היד בצורה משונה, הוא לא קם ליטול ידיים. התחלנו לבדוק מה קורה, ומיד הבנו שהוא עובר אירוע מוחי. כמובן שהזמנו אמבולנס ונתנו לו קצת חמצן וטיפלו בו עד שהתאושש קצת. כשרצו לפנותו לבית החולים, סבא התעקש בתוקף שלא לצאת מהבית. בשום אופן! במקום זאת הוא נשכב לנוח קצת, וכך נשאר בבית עד מוצאי השבת.

במוצאי שבת חשבו שאולי עכשיו הוא כבר כן יסכים לגשת לבית החולים, אבל הוא עדיין עמד בסירובו, והלך לקיים את ה'ועד' הקבוע עם קבוצת אברכים בני עליה מיישיבת 'בית שמעיה' שהוא היה מנהיג אותם בקבלות טובות והנהגות טובות. היתה להם קביעות מדי שבוע במוצאי שבת קודש, וסבא הסביר לאחר מכן שהוא יכול היה בשום אופן ללכת לבית החולים ולוותר בגלל זה על קיום הוועד הזה עם קבוצה של כאלו בני עליה, הוא הרגיש שהוא משפיע

הם טרחו ובאו מרחוק וכמעט אף אחד מתושבי המקום לא טרח להגיע לבית הכנסת שנמצא בסמוך? ובכלל, הרי מטרת הדרשה הזאת היא לגייס תרומות. יושב כאן יהודי אחד בודד, הוא יכול לתרום לבד מקווה טהרה? מה, הוא רוטשילד? אין שום סיכוי שהדרשה הזאת תשיג את יעודה...

עליהם ולא הסכים לוותר על זה בשום אופן.

אני זוכר ששנתיים לפני שנפטר, הגעתי אליו בערב ראש השנה, הוא היה אז מאושפז בבית החולים. הוא אמר לי אז שהוא סוקר את ימי חייו ומוצא שהוא עבר צרות נוראות. הוא היה פליט בשואה, איבד את הוריו ומשפחתו, נדד ברוסיה, הוגלה לסיביר, עובד בפרך ורעב לפת לחם, אחר כך סבל ממחלות שונות, איבד שני ילדים, לא שמע טוב, היה צרוד ועוד כהנה וכהנה צרות רבות ורעות.

"אבל מצד שני", הוא אמר לי, "תראה איך הקב"ה מראה את אהבתו אלי! תראה מה הוא עשה לי... אח! מי היה מאמין שישמעו ממני בכלל, והנה עכשיו יוצאים ספרים שלי ומתקבלים באהדה בתפוצות ישראל, ואנשים מוכנים לשמוע ממני דרשות ולאפשר לי לזכות את הרבים... איזה חסד נפלא עושה עמי הקב"ה. היה שווה לסבול את כל הצרות בשביל כאלו חסדים גלויים ומופלגים שהקב"ה עושה עמי!"

חשבת לעצמי, תראה את צורת החשיבה של יהודי עובד ה' אמיתי. הרי מהדרשות הוא לא הרוויח כסף. הוא לא היה גובה תשלום, ואף היה משלם עבור הנסיעה באוטובוסים... גם מהספרים הוא לא הרוויח כסף בכלל. הזכויות על הספרים הם של הרב וולך באופן בלעדי, לסבא לא היתה שום הנאה גשמית מהם.

בעצם אפשר לומר שהוא תרם מעצמו ומכישוריו וכוחות למען הקב"ה, זיכה את הרבים ועוררם לתשובה ומעשים טובים, חיבר ספרים שעד היום מאירים ליהודים ברחבי העולם את ליל הסדר, את חגי ומועדי ישראל, ואפילו סתם ימים של חול ושגרה.

אבל הוא לא ראה בזה מתנה שהוא נתן לקב"ה, אלא מתנה שהקב"ה נתן לו!!!

לסיום אספר כאן מעשה נפלא שאירע עמו, ושממנו למד הרבה

מאמץ גדול יותר מכפי יכולתו ולתרום כסף כדי להקים כאן מקווה... העיניים שלו היו עצומות, והוא היה בטוח שתוך כדי הדרשה בוודאי באו עוד כמה אנשים, לפחות חמישה או שישה נוספים. לא יכול להיות שאף אחד לא מגיע. אבל הוא לא פתח את העיניים כדי שלא להתאכזב...

כשסיים לדרוש בלהט רב כדרכו בקודש, פקח סבא את עיניו והביט אל בית המדרש ש... נשאר ריק! חוץ מאותו יהודי בודד שהגיע לפני הדרשה, היה שם עוד יהודי אחד מתושבי המקום שהגיע באיחור. זהו! שני אנשים ישבו שם ושמעו את הדברים הנלהבים...

ההרגשה היתה קצת חמוצה. דרשתי ודיברתי והגעתי מרחוק ובסוף כלום. גם אם שני אלו יתרמו כל אחד סכום הגון זה כמובן לא יספיק לבניית מקווה...

יצאו החוצה, והנה מעזרת הנשים יורדות שתי נשים שהקשיבו גם הן לדרשה. זאת כבר היתה הפתעה, מסתבר שלא רק שני אנשים באו לשמוע, אלא ארבעה. הנשים הללו היו נשותיהם של שני הגברים שישבו בבית הכנסת.

אחת מאותן נשים ניגשת לבעלה, מסתודדת אתו זמן קצר בצד, ולאחר מכן ניגשים שניהם לסבא זצ"ל ולרבי רפאל ברוך זצ"ל, והאיש אומר להם: "אשתי סיפרה לי שהיא התרגשה מאוד מהדרשה שנאמרה בכזה להט ומעומק הלב", הוא מסביר, "יש לנו כספי שילומים שקיבלנו מגרמניה, כפיצוי על הרכוש היהודי שנשדד, נבזו והושחת בשואה הנוראה. החלטנו לתרום עכשיו חצי מהסכום שחסכנו עד כה, לטובת בניית מקווה".

כששמעו בכמה מסתכם אותו חצי של שני בני הזוג ניצולי השואה, התברר שמדובר בסכום שמספיק לשני שלישי מהסכום הנדרש בניית המקווה. נשאר צורך לגייס עוד שלישי משאר אנשי המושבה... הבעיה היתה שכאמור לא היה נראה שתהיה היענות כלשהי מצד אנשי המקום שאפילו לשמוע את הדרשה לא טרחו ואיך יוכלו לבקש מהם גם לשלם כסף עבור בניית המקווה?

אבל רבי רפאל ברוך לא הסכים לתת להזדמנות הזאת לחמוק מהידיים שלהם. הוא עשה בירור קצר והתברר לו שיו"ר המועצה הדתית באותה המועצה הוא תושב מקנס לשעבר, העיר בה כיהן כמרא דאתרא. הרב הלך אליו וחייב אותו לשלם את השליש הנותר: "תראה איזו אשה צדיקה יש לכם פה במושבה", אמר הרב, "שני שלישי מבניית המקווה היא תרמה מכספה הפרטי שחסכה במשך שנים. אתה לא יכול לעשות מאמץ ולהוסיף תקציב כדי לממן את השליש הנותר??? ככה מתנהג יליד מקנס? זה החינוך שקיבלת בבית???".

ואכן פעלו הדברים את פעולתם, והמקווה קם ונבנה לשם ולתפארה! סבא היה אומר שהסיפור הזה לימד אותו לא לזלזל בשום השקעה, כי מי שמחליט בסופו של דבר מה תהיה התוצאה, זה רק הקב"ה בכבודו ובעצמו.

מאוד לעבודת ה', איך שיהודי לא צריך לעשות חשבונות כמה תועלת תהיה למעשה כזה או אחר, אלא עליו לעשות את רצון ה' בכל מצב וגם כשנראה שלא תהיה לזה כל תועלת. וכך היה המעשה:

ביום מן הימים פנה הגאון הצדיק רבי רפאל ברוך טולידנו, רבה של העיר מקנס במרוקו, שהתגורר באחרית ימיו בבני ברק והיה מזכה את הרבים בדרשות שנשא לעולי מרוקו, כשהוא מעודד אותם לשלוח את בניהם לשיבות וכך הציל נפשות רבות מישראל מרדת שחת חלילה. הגיע רבי רפאל ברוך זצ"ל לסבא, ואמר לו שיש לו איזו מושבה בדרום, באזור באר שבע, שאין שם מקווה טהרה. חייבים לבוא לשם, ולדבר בעניין הזה של קדושה וטהרה, כדי שהתושבים במקום יפרישו כל אחד סכום נכבד מכיסו יותר מכפי יכולתו, ובכוחות משותפים ימננו את הקמתו של מקווה טהרה.

נסעו לאותה מושבה, מרחק של כשעתיים נסיעה, הגיעו לבית הכנסת המקומי, ומצאו בו... איש אחד בלבד! אדם אחד מתושבי המקום פינה לעצמו זמן כדי לשמוע את הדרשה. אדם אחד, ותו לא. סבא זצ"ל פנה כה וכה, הסתכל לפה והסתכל לשם, חיפש לראות אולי יבוא עוד אחד, אבל אין אף אחד. רק הוא, רבי רפאל ברוך ועוד אדם אחד בודד מתושבי המקום.

ההרגשה היתה מאוד לא נעימה. הם טרחו ובאו מרחוק וכמעט אף אחד מתושבי המקום לא טרח להגיע לבית הכנסת שנמצא בסמוך? ובכלל, הרי מטרת הדרשה הזאת היא לגייס תרומות. יושב כאן יהודי אחד בודד, הוא יכול לתרום לבד מקווה טהרה? מה, הוא רוטשילד? אין שום סיכוי שהדרשה הזאת תשיג את יעודה...

אבל רבי רפאל ברוך לא ויתר. היה לו מקל רבני עם גולת כסף בראשו, הוא הרים את המקל בתנועה החלטית, הכה ברצפה ואמר לסבא: "רבי יעקב! גם אמבולנס מביאים כדי להציל אדם אחד, ומדוע תהיה הצלתו הרוחנית של יהודי פחותת ערך לעומת הצלתו הגשמית? רבי רפאל ברוך התיישב, היהודי הנוסף שהיה שם התיישב גם הוא, וסבא עלה לבימה שלפני ארון הקודש, הוא פתח את דבריו בווארט חזק מאוד, נאמר בפסוק "כשופר הרם קולך". כמו שאדם התוקע תקיעת שופר אין הבדל בקול התקיעה ובמשך התקיעה בין אם הוא תוקע עבור אדם אחד או עבור מאה אנשים, כך גם כשאומרים דרשה זה לא משנה אם אומרים אותה לאדם אחד או למאה אנשים, גם לאדם אחד צריך לומר את הדרשה באותו הלהט ובאותה ההתלהבות!

"עצם סבא את עיניו, דמיין כאילו בית הכנסת מלא מפה לפה ואכן דרשה חוצבת להבות על ענייני הטהרה והקדושה, כמה שזה חשוב שיהיה מקווה טהרה בכל יישוב שיש בו יהודים, על אחת כמה וכמה יישוב שכל תושביו יהודים, בארץ הקודש, איך ייתכן שלא יהיה מקווה טהרה, ולכן נקראים כל תושבי המקום לעשות כל אחד

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

לשמוע ולחשוב מיע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפוחת בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

חדש במערכת

ניתן להאזן או להאיץ את קצב שמיעת השיעורים
לחצו 7 להאטה או 9 להאצה

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

למחרת בבוקר ניגש רבי אליהו לרבי חיים שליט"א, וסיפר לו את כל אותו מעשה. כששמע רבי חיים את הדברים התרגש עד דמעות. אשריכם ישראל שאלו דיני תורה שלכם! מרוב התרגשות לא יכול היה להשיב, ורק לאחר ששבה אליו רוחו התייחס לגופו של ענין ואמר:

הגאון ר' שלמה לוונשטיין שליט"א, במעשה מפעים של דין תורה שהתנהל אצל מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ותגובת רבינו מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על מעשה זה

"וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי" (בראשית ב', ג')

לפנינו מעשה מפעים של דין תורה שהתנהל אצל מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ותגובת רבינו מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על מעשה זה. את הסיפור סיפר רבי אליהו מן שליט"א, נאמן ביתו של רבי חיים שליט"א:

באחד הלילות השתתפתי בשמחת בר מצוה בבני ברק. במהלך השמחה ניגש אלי יהודי שאינני מכירו, ואמר לי שהואיל ואני מקורב לרבי חיים, הוא מבקש ממני לפנות אליו שיכריע בדין תורה שיש לשני אנשים בעיר. השבתי לו שרבי חיים לא עוסק בדיני תורה, ולשם כך יש את בתי הדין שבהם יושבים דיינים שעיסוקם בכך. אך היהודי בשלו: "אני יודע שרבי חיים לא עוסק בדיני תורה, אבל בכל זאת, לא מדובר במקרה רגיל של סכסוך בין שני אנשים... הדבר עורר את סקרנותי והתעניינתי לדעת במה המדובר.

נענה האיש ואמר: ראובן ושמעון הם שני יהודים בבני ברק - ראובן הוא אברך תלמיד חכם מופלג, הממית עצמו באהלה של תורה ופרנסתו דחוקה מאד, ושמעון חברו הטוב של ראובן הוא אדם תורני וקובע עיתים לתורה, אך לפרנסתו הוא עוסק במסחר ורואה ברכה בממונו.

הדחקות והמחסור בביתו של ראובן היו נוראים, והגיעו הדברים לידי כך שסעודת השבת בביתו כללה קופסת סונה קטנה לכל בני הבית. וזה היה ה"בשר ודגים וכל מטעמים" שלהם...

כשנודע הדבר לשמעון הוא הזדעזע, ובו במקום פנה אל ידידו ראובן ואמר לו: "מהיום והלאה כל צרכי השבת שלך - עלי!". בלית ברירה נעתר ראובן להצעה. ואכן מכאן ואילך החל ההסדר החדש לפעול בקביעות. ראובן קנה לביתו את כל צרכי השבת, שמעון שילם, והכל בא על מקומו בשלום.

אבל גלגל חוזר בעולם. הגיעו זמנים קשים לשמעון והוא ירד מנכסיו. סכומי התמיכה שלו בראובן, שפעם היו שוליים ולא הורגשו בכיסו, הפכו להיות כבדים מנשוא עבורו. אולם למרות מצבו לא סיפר לראובן מאומה, והתמיד להעביר לו את כל הוצאות השבת שלו כמימים ימימה.

באחד הימים נודע הדבר לראובן. הוא מיהר להתקשר לידידו הטוב

שמעון וטען כלפיו: "מדוע לא סיפרת לי שנקלעת לקשיים, ואין באפשרותך להמשיך את תמיכתך בי?". לאחר מכן הודה לו מאד על עזרתו הרבה עד היום, והודיע לו כי מכאן ואילך הוא אינו מסכים עוד להיעזר בו.

אך שמעון בשלו: "הלא הוצאות השבת אינן נכללות בכלל המזונות הקצובים לאדם מראש השנה. כלומר, הוצאות השבת אינן על חשבוני כלל והן לא תלויות במצבי הכלכלי, ואדרבה מי שמוסיף בהן מוסיפים לו. ואם כך, מדוע אתה מתערב בחשבונות שלי?..."

"אמנם הוצאות שבת אינן נכללות במה שנגזר ונקצב לאדם בראש השנה" - דחה ראובן את טענתו - "אבל כאן מדובר ב'הוצאות שבת' שלי ולא שלך. התשלום שלך בעבור הוצאות השבת שלי אינן בגדר 'הוצאות שבת' שלך, אלא בגדר צדקה וחסד שאתה עושה איתי. והרי על צדקה וחסד לא נאמר שהם אינם בכלל מה שנגזר ונקצב לאדם בראש השנה".

אך שמעון מתעקש: "התשלום שאני משלם לך בעבור הוצאות השבת שלך, נחשב גם כ'הוצאות שבת' שלי, משום כך אני נחוש להמשיך לכסות את כל הוצאות השבת שלך, בדיוק כפי שגם אינני חוסך בהוצאות השבת בבית, למרות המצב הדחוק שנקלעתי אליו".

שבת - אין חשש כזה, כי השבת היא מקור הברכה ואי אפשר להינזק ממנה. אם האדם נוטל מתנה מחברו לצרכי שבת - גם ה'פרישה' מודה שאין בזה חשש של 'שונא מתנות יחיה'".

ובאשר לנידון השני, הורה רבי חיים ששמעון ימשיך לתמוך בראובן, ובזכות זה יעזרהו ה' וישוב וירווח לו כבתחילה. כעבור כמה ימים הזדמן רבי אליהו מן לביתו של רבינו מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, וסיפר לו את קורות אותו 'דין תורה'. כששמע ראש הישיבה את הדברים, אמר: "נכון פסק רבי חיים שליט"א, שעל שמעון להמשיך ולתמוך בראובן כפי שנהג עד כה במשך שנים, אך יש להוסיף ולומר טעם בזה, שהרי צודק שמעון בטענתו, שהתמיכה שלו בראובן נחשבת כ'הוצאות שבת' של שמעון. וכל כך למה? שהרי שמעון הוא ידיד קרוב לראובן, וכשהוא יושב בביתו בשבת, ושולחן השבת שלו מלא כל טוב, והוא יודע שבאותה שעה ממש יושב ראובן בביתו חסר-כל, ואין לו במה לענג את השבת, הרי שמעון עצמו מצטער על כך, ונפשו עליו עגומה, והמאכלים שאוכל אינו מוצא בהם טעם. וכיון שה'עונג שבת' של שמעון מושפע לרעה מחמת מצבו של ראובן, נמצא שהתשלום ששמעון משלם לראובן, כדי שיהיה לו במה לענג את השבת, הרי זה ממש 'הוצאות שבת' של שמעון עצמו..."

חזר רבי אליהו אל רבי חיים שליט"א והשמיע בפניו את סברתו של רבינו זצוק"ל. אך רבי חיים דחה סברא זו באמרו: "דבר זה נחשב 'הוצאות שבת' על פי המוסר, אבל לא מדינא דגמרא. כאשר אמרו חז"ל שכל מזונותיו של אדם קצובין מראש השנה חוץ מהוצאות שבת, הם התכוונו להוצאות שבת ישירות שיש לאדם בביתו. שאם לא תאמר כן, הלא אין לדבר סוף, שהרי כל אדם בעל נפש שמסב לשולחן השבת, בוודאי חסר לו ב'עונג שבת' שלו, בידיעו שבאותה שעה ממש יש בתים רבים ששולחנם ריק, ואם כן נאמר שהוא יכול לקנות את צרכי השבת של כל עניי ישראל, והכל יחשב לו 'הוצאות שבת' שלו, אשר לא נכללות בגזרת המזונות שבראש השנה ודבר זה לא יתכן לומר".

(מתוך 'ומתוק האור')

את כל הדין ודברים הזה סיפר האיש לרבי אליהו מן ב'בר מצוה'. כשסיים האיש את דבריו פנה אל רבי אליהו ואמר: "כיון ששני הצדדים לא הגיעו לעמק השווה, הם החליטו להביא את דינם להכרעת רב. ולכן כשפגשתי אותך עכשיו, חשבתי כי נכון יהיה אם תביא את המקרה לפני רבי חיים כדי שיפסוק בדינם".

ואז שאל אותו רבי אליהו בסקרנות: "אמור נא לי, מה הקשר שלך לעניין?"

"אני הוא 'שמעון'", השיב היהודי בפשטות...

למחרת בבוקר ניגש רבי אליהו לרבי חיים שליט"א, וסיפר לו את כל אותו מעשה. כששמע רבי חיים את הדברים התרגש עד דמעות. אשריכם ישראל שאלו דיני תורה שלכם! מרוב התרגשות לא יכול היה להשיב, ורק לאחר ששבה אליו רוחו התייחס לגופו של ענין ואמר:

"בעצם יש כאן שני נידונים. נידון אחד: הרי 'שונא מתנות יחיה', ואם כן, יכול ראובן לטעון: אני רוצה לחיות, ולכן אינני מוכן לקבל את נתינתו של שמעון, ומלבד זאת יש כאן נידון שני: ראובן אומר לשמעון, כל עוד מצבך הכלכלי אפשר לך להחזיק אותי ולתמוך בי, הסכמתי. אבל עכשיו שירדת מנכסך אינני רוצה ליפול כמעמסה עליך. נכון שמצבי דחוק, אבל הלא גם מצבך דחוק, ומהיכי תיתי שאתה במצבך תמשיך ותכסה את הוצאות השבת שלי?"

הוסיף רבי חיים: "לגבי הנידון הראשון, יש ש"ך המפרש שמה שנאמר 'שונא מתנות יחיה' הכוונה שמי ששונא מתנות יזכה לאריכות ימים, אבל מאידך גיסא אין הפסוק בא לומר שמי שאוהב מתנות לא יחיה. לפי זה יש לומר כי טענת ראובן בנידון זה - איננה טענה".

העיר לו רבי אליהו: "אבל הרי יש 'פרישה' ב'חושן משפט' סימן רמ"ט שמפרש שלא כהש"ך, ולפיו יש לפרש שאכן הכוונה ב'שונא מתנות יחיה' שמי שאוהב מתנות - לא יחיה. ואם כן, ראובן יכול לטעון, אמנם יש ש"ך, אבל אני חושש לפירוש של ה'פרישה'".

אמר על כך רבי חיים: "זו אינה טענה! באמת לפי ה'פרישה', בדרך כלל אין לקבל מתנות מן הטעם של 'שונא מתנות יחיה', שאהבת מתנות עלולה לקצר חיים, חס ושלום, אבל כל זה בעלמא, אך לגבי

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

אומר הרב וולבה: אילו היה האדם חוקר את הקירת האלוקות שבשמש ובירח, היה נבהל לראות את האור. הוא היה קם בבוקר, מתחבא במערות ופוחד לראות את האור בעולם, שהוא אורו של ה' יתברך המאיר לארץ. בתורה הקדושה, ובפרט בבריאת העולם, טמונים יסודות האמונה. אלו לא 'סתם סיפורים'...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על האמונה התמימה בבורא עולם

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים" (בראשית א, א')

הקב"ה "אסתכל באורייתא וברא עלמא" (זוהר תרומה דף קסא ע"ב) - תחילה ברא ה' יתברך את התורה הקדושה, וכל מה שנוצר בעולם הוא מחמת הכתוב בה. רגיל היה אור העולם אדונינו הגר"א מוילנא ז"ל לומר, שאם יש משהו שאינו כתוב בתורה, סימן שבאמת אין דבר כזה... "הַפֶּן בָּהּ וְהַפֶּן בָּהּ, דְּכֵלָּא בָּהּ" (אבות ה, כא). רבינו ה'אור החיים' הקדוש, בדבריו על פסוק זה, מנפץ את כל 'תורת' הכפירה, וזה לשונו: "את השמים ואת הארץ" - דקדק לומר שני 'אתין', לרבות כל הנמצא בעולם". לכאורה היה צריך לומר "בראשית ברא אלוקים שמים וארץ". מדוע נוספה פעמיים המילה 'את'?

הקיימים בבריאה, ועל ידי טכניקות שונות הוא מכין מהם חומרים חדשים. אבל אפילו הפרופסור הגדול ביותר לזואולוגיה לא הצליח לייצר יתוש קטן, רק הקב"ה בורא הכל! וזאת עלינו לזכור ולהאמין תמיד, שכל הבריאה של הקב"ה היא, ובלמוד פסוקי מעשה בראשית נוכל לחזק בעצמנו את עיקר האמונה החשוב: "אני מאמין... שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים".

אלא - אומר ה'אור החיים' הקדוש - "את" באה לרבות, כמובא בגמרא (פסחים כב ע"ב). ה'את' באה להודיע: אל תטעה לחשוב שרק מה שאתה רואה בעיניים זו הבריאה. בשעה שאתה מסתכל על השמים אתה יודע מה הם מכילים? עולמות עצומים לאין ספור, ואת כל הבריאה כולה של השמים ברא הוא יתברך שמו.

המשגיח, עמוד המוסר הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל, כותב: הקב"ה ברא את האור. מהו האור? - אף אחד עדיין לא הצליח לענות על כך. הירח, למשל, מאיר את העולם כולו. כשאין ירח, שורר בעולם חושך מוחלט. מהו הפרוז'קטור הזה, שמאיר את כל התבל? רוסיה ואמריקה חקרו את העניין הזה והטיסו חלליות לירח. כשהצליחו להגיע, העולם נדהם. ואז הם ירדו על הירח - המצבר המופלא שמאיר את הלילה בכל העולם כולו - ומה גילו? רק סלעים שחורים. הם חפרו, ו... שום דבר. רק סלעים. איך הסלע ששמו ירח מאיר את כל העולם? והשמש - מהי? עדיין חוקרים אותה. סוג של אש, שנותן אור לכל העולם כולו...

"ואת הארץ" - מעבר לאדמה שאותה אנו רואים לכל מלוא האופק, הקב"ה ברא דברים שונים שנועדו לשמש את הברואים. חלקם טמונים במעמקי האדמה או במים, ובמהלך השנים התגלו באופנים מכוונים או באקראי, ועוד היד נטויה.

כל זה כלול במילה 'את' של "ואת הארץ", הבאה לרבות את כל הדברים החומריים הקיימים בבריאה. "ואת השמים" - ה'את' בא לרבות את כל הדברים הרוחניים שהקב"ה ברא בשמי השמים, הבריאה הרוחנית, שצריך להתעמק ולהתבונן בה, הכל בכל מכל כל ברא הקב"ה.

לא יתכן שיאמר אדם חס וחלילה שיש בריאה שה' יתברך לא ברא אותה, ולא עוד אלא שהכל עשה האלוקים בששת ימי בראשית. אלא שישנם דברים גלויים וישנם דברים שאינם גלויים, אותם ניתן לגלות לאחר עמל, כגון הזהב והיהלומים, מרבצים של נחושת ואבץ, ועוד חומרים שונים.

בכל מה שהאדם עושה ומייצר, הוא משתמש בחומרים הנפלאים

זוהי הסיבה שאומות העולם טעו וטענו שהעולם קדמון, שכן בגזע העץ מצאו טבעות המעידות לכאורה על מאות אלפי שנות גדילה, וההרים אף הם לשיטתם עומדים כבר שנות דור

יְהִי לְיָלָה" (תהילים קד, כ), מכל מקום עוד יאיר כבוד ה' ויכירו כולם בכוח מלכותו!

עם כל זאת - סיפר רבי מרדכי - בבוקרו של כל יום היה נוהג ה'חפץ חיים' ללמוד, לפני תפילת שחרית את פרשת הבריאה, המחזקת את האדם באמונה! היה קורא בנעימה את פסוקי מעשה בראשית, מתחילת החומש ועד 'ויכולו': "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ", הקב"ה ברא את השמים ואת הארץ, "והארץ היתה תוהו", לא היה כלום, רק "חושך על פני תהום"..." "ויאמר אלוקים יהי אור... ויקרא אלוקים לאור יום"...

הוא נהג לומר, כי בתקופתנו ירדה לעולם רוח קרה וקפואה, שבאה לקרר ולכבות את זיק האמונה, וחייב כל אדם לחזק את עצמו באמונה כנגדה (שיחות החפץ חיים ח"ב עמוד ע אות פד).

כאשר לומדים פרשה זו, רואים כיצד ברא הקב"ה את עולמו והכל נהיה בדברו, וכך מתחזקת האמונה כנגד כל הכוחות המשחיתים המנסים לערער אותה.

"בראשית ברא אלוקים" זהו סדר הבריאה. לפני כן לא היה שום דבר, רק הקב"ה. בורא עולם היה בורא עולמות ומחריבן, בורא ומחריב, ואחר כך ברא את העולם שבו אנו חיים (בראשית רבה ג, ז).

אמנם "במפלא ממך אל תדרוש", דברים שמופלאים מאתנו - אין לנו רשות לעסוק בהם וגם לא נשיג אותם לעולם. אך לפני כן, יש בבריאה דברים מופלאים שעדיין נחקרים וחכמת הבורא ניכרת בכל תגלית חדשה.

ומאז ועד היום הקב"ה מחייה אותנו ומשגיח עלינו, הוא הזן, המפרנס והמקיים והכל בידו. הקב"ה יכול ברצונו אף להחריב הכל ברגע אחד, והיה כלא היה.

"בראשית ברא" - יסוד האמונה

פעם בשבת בראשית הגיעו אל מרן ראש הישיבה, לבן של ישראל רבינו הגרא"מ שך זצ"ל, נכדיו וניניו, ואחד הנינים בכה ואמר: "סבא, סבא..."

והתשובה האמיתית לחידה הזו היא שהכל אלוקות. השמש והירח הם משרתים, והוא יתברך "המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים".

הם - השמש והירח - כוחו של בורא העולם. הוא אומר להם: 'תאירו!' והם מאירים, בלי סוללות ומצברים, באור אדיר. ואתה האדם עומד ורואה את האור - ובעצם רואה אלוקות מול עיניך!

אומר הרב וולבה: אילו היה האדם חוקר את חקירת האלוקות שבשמש ובירח, היה נבהל לראות את האור. הוא היה קם בבוקר, מתחבא במערות ופוחד לראות את האור בעולם, שהוא אורו של ה' יתברך המאיר לארץ.

בתורה הקדושה, ובפרט בבריאת העולם, טמונים יסודות האמונה. אלו לא סתם סיפורים, כדברי הזוהר הקדוש (ח"ג דף קמט ע"ב): תיפח רוחם של החושבים כי התורה היא סיפורי מעשיות!

כל הברואים בצביונם נבראו

כאמור, כל הבריאה כולה נבראה בששת ימי בראשית. ובנוסף, כל דבר שנברא נעשה בשלמות.

נאמר בפסוק (בראשית א, כה): "ויעש אלוקים את חית הארץ", ופירש רש"י: "תקנם בצביונם בתיקונן ובקומתן".

מתחילת בריאתם נבראו כל הברואים בצורה מושלמת, כנאמר בגמרא (חולין ס ע"א): "כל מעשה בראשית - בקומתן נבראו, בדעתן נבראו, בצביונם נבראו". באותו רגע שנבראו כבר היו עשויים בשלמות: השור נברא עם קרניו, האריות נבראו כשהם גדולים וענקיים, כאילו כבר חיים שנים רבות, וכן הלאה.

זוהי הסיבה שאומות העולם טעו וטענו שהעולם קדמון, שכן בגזע העץ מצאו טבעות המעידות לכאורה על מאות אלפי שנות גדילה, וההרים אף הם לשיטתם עומדים כבר שנות דור.

אך הנה חכמינו כתבו לדורות, את מה שידעו תמיד המאמינים בה', שכן ברא ה' את העולם, באופן שהבריאה מושלמת כבר, וממילא אין כל מקום לטענת הכופרים.

לימוד פרשת הבריאה - חיזוק האמונה

ואכן, את כל הבריאה הזו ברא בורא עולם. וכדי שתשמר בלב האדם האמונה הזו, שבורא עולם הוא הבורא ואין עוד אחר זולתו, והוא לבדו ברא ולא היה אתו שום מסייע, עליו לחזק את הדברים בלבו בכל יום.

במשך שנים אחדות זכה הגאון רבי מרדכי פסח פודרבסקי זצ"ל לשמש את ה'חפץ חיים' זצ"ל, והתפעל מאמונתו החושית.

ה'חפץ חיים' ראה את כל הנעשה בעולם במבט של תורה. זו היתה צורת ההתבוננות שלו גם בטבע, שנגזר מכוח התורה.

פשוט היה אצלו, שאם נשאל אדם: מהיכן אתה יודע שמחר תזרח השמש, הוא יענה: משום שהבורא הבטיחנו כי "יום וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ" (בראשית ח, כב).

מכח הביטחון הזה הוא גם האמין בגאולה, שהרי הובטחנו עליה במפורש "וְאֵלֶיךָ חַי אֱנִי וְיִמְלֵא כְבוֹד ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ..." (במדבר יד, כא). לכן הגם שאנו חיים כעת בלילה ובחשכת הגלות "תִּשְׁתַּחֲוֶה חֲשָׁךְ

"מדוע אתה בוכה?", שאלו הסב הגדול.

"לא נתנו לי לרקוד בשמחת תורה עם ספר התורה..."

נענה הרב שך ואמר לו: "אני אתן לך משהו גדול מאוד שתרקוד אותו. הנה לך ספר בראשית, ובו כתוב שהקב"ה ברא את כל העולם כולו! דע לך שזה היסוד של כל התורה, וכעת קח, תרקוד ותנשק את הספר, כמו את ספר התורה."

בספר בראשית בפרשה הראשונה, כתובים יסודות האמונה ופרשה זו יש ללמוד היטב היטב. כי האמונה היא כגן שושנים, וכדי שהשושנים ימשיכו להתקיים ולתת את יבולם ויפרחו וישגשגו - צריך להשקותם. יש לאדם אמונה, אבל כדי שהאמונה הזאת תשאר, תפרח ותשגשג, ותתקיים בתוכו - עליו 'להשקות' ולטפח אותה מידי יום ביומו. ועל כן נלמד ונשנן פסוקים של אמונה, ונקרא על גדולי ישראל שהתחזקו באמונה בה' יתברך, כדי להשקות את האמונה שנמצאת בלבנו. כי לולא זאת עלולה האמונה בלבנו לכהות, חלילה.

"וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ" (בראשית א, כ"ז)

"מאן דנפח מדיליה נפח"

התורה מעידה כי הקב"ה ברא את האדם בצלמו. ומכאן ראייה כי נטועות בנו תכונות עילאיות משל הקב"ה, ומחמתן יש בנו יכולת להגיע לדרגות נישאות שאין לתארן ולשערן.

נאמר בפסוק: **"וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשֵׁמַת חַיִּים"** (בראשית ב, ז), ואמרו רבותינו (זוהר בראשית כז ע"א): **"מאן דנפח מדיליה נפח"**, כלומר, בעת שהקב"ה יצר את האדם, הוא נפח בו חלק מעצמותו.

באדם מוטבעים כוחות שמימיים, ואם וכאשר הוא זוכה להתחבר אליהם בחיבור גמור, הוא מסוגל להגיע לדרגות גבוהות ועצמות עד אין קץ.

על המקובל האלקי, עיר וקדיש מן שמיא נחית, רבנו **האר"י הקדוש** מסופר, שישן בשבת כששפתיו ממלמלות. אחד התלמידים ראה את שפתי רבו דובבות וקירב את אוזניו לפה הקדוש, בתקוה לקלוט דבר מה מחידושי האר"י. בעוד התלמיד מנסה להבין את הנאמר, הקיץ לפתע האר"י הקדוש משנתו וראה לנגד עיניו את אוזן תלמידו. "סליחה ומחילה!" התנצל התלמיד, "ראיתי את שפתי רבנו ממלמלות מתוך שינה, והטיתי את אוזני לשמוע את דברי תורתו המאירים והקדושים!"

לשמע הדברים, העלה האר"י בת שחוק על שפתיו ואמר: "אם אבקש לבאר לך את סתרי התורה, אשר קיבלה עתה נשמתי בעת שישנתי בסוד 'ויפתח ה' את פי האתון', לא יהיה די אפילו בשבעים שנה!"

האר"י הקדוש עזב את כל הבלי העולם הזה, התקדש והיטהר ודבק בקב"ה. ומחמת כן נפתחו לו שערי בינה ואורה, עד שהיה ביכולת להשיג בחלום של רגע אחד, תורה הנלמדת בשבעים שנה!

הכוחות האדירים שהקב"ה טבע באדם

הבורא יתברך הטביע חכמה אלוקית אפילו בבעלי החיים - בחיות, בבהמות, בעופות, בשרצים וברמשים. לעיתים נקבת הזבוב מטילה את ביציה בתוך שעועית רכה. לאחר מכן היא מותירה את צאצאיה להתפתח בכוחות עצמם. אבל היא יודעת שעם הזמן השעועית תלך ותתקשה, והזבובים הקטנים שיבקעו מהביצים, ילכדו בתוך השעועית וימותו. לכן היא פוערת מחילה בבשר השעועית עד למקום הביצים, כדי שהזבובים יוכלו לצאת בבוא העת לאוויר העולם.

מנין לזבובה ידע כה נרחב? כיצד היא יודעת שהשעועית עתידה להתקשות? האם היא בעלת 'רוח הקודש'?! יהיו שיאמרו כי אלו אינסטינקטים טבעיים הנטועים בבעלי החיים, אולם מי שטבע את האינסטינקטים הללו, הוא ה' יתברך שנטע חכמה עצומה בבריותיו! ידוע כי היונה אינה נוטשת את שובכה. פעם ערכו מחקר מעניין. לקחו יונים מגרמניה, סימנו את רגליהן בצמיד זיהוי מיוחד והעבירו אותן לשוויץ, מרחק שבע מאות קילומטרים מהשובך. והנה לאחר כמה ימים, שבו היונים לשובכן שבגרמניה. בתחילה סברו החוקרים כי אולי היונים מכירות את הדרך, אולי יש להן בשוויץ ידידות שהנחו אותן במעופן. לקחו החוקרים את אותן היונים לאנגליה, מרחק אלף קילומטר מהשובך, ולמרב הפלא, כעבור ימים אחדים הן שבו בחזרה למקומן המקורי. כל זאת בלי מפות, בלי מכשירי ניווט, ובלי ידע גיאוגרפי.

הצרעה מטילה את ביציה בתוך החול, ומאחר והיא חוששת שהביצים יטרפו על ידי שרצים למיניהם, היא מצפה אותן בקליפה המגינה עליהן. כאשר הצרעות בוקעות מהביצים, אמא צרעה צריכה להאכיל אותן בזבובים, אבל היא יודעת כי זבובים מתים עלולים להירקב, וצאצאיה המפונקים לא ירצו לאכול מאכל מעופש. לכן היא משתקת את כנפי הזבוב, כדי שלא יוכל להימלט. וכאשר הצרעות הקטנות בוקעות מהביצים, הן אוכלות את הזבובים החיים שהוכנו מבעוד מועד.

ואם בבעלי החיים מוטבעת כוז חכמה, בבן אדם על אחת כמה וכמה! איננו מודעים לעוצמת הכוחות והיכולות שבורא העולם השריש בנו. לאחר שנות חיים ארוכים, כשאדם יתייצב בפני בית דין של מעלה, הוא עלול להתבייש, כאשר בורא העולם יאמר לו: 'נטעתי בך כוחות כבירים, יכולת להגיע לעוצמות רוחניות אדירות, מה עשית עם הכוחות הללו? למה לא השתמשת בהם?!'.

(מתוך הספר 'משכני אחרים')

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

הרה"ק בעל ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע אמר לי פעם: "מעולם לא דיברתי נגד שום איש בשמו, כי אני לוחם כנגד השיטה ולא כנגד בעלי השיטה". וכעין זה אמר לי ידידי הרה"צ רבי עמרם בלויא זצ"ל, שבכל דרשותיו לא ביזה אדם ולא הזכיר את שמות בעלי השיטה שכנגדו, כי הוא לוחם נגד השיטה ולא כנגד בעלי השיטה

מרן ראב"ד העדה החרדית, הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, על החזרה בתשובה

"הלוא אם תיטיב שאת" (בראשית ד', ז')

בחסדי הקדוש ברוך הוא ורחמיו, מסר לנו את האפשרות לשוב מדרכינו הרעה, ומקבל אותנו באהבה, ומה עוד שבחסדיו ציווה אותנו במצוות עשה לשוב, כדי לתקן נפשותינו שתהיינה נקיות מכל פגם, ומי שמחמיץ הזדמנות זו - הרי הוא פושע ומזיק לעצמו, שכל זמן שלא שב הוא מרוחק מהקדוש ברוך הוא, ומונע מעצמו את האפשרות לקבל חסדי הקדוש ברוך הוא, שמשתוקק שנחזור בתשובה ומצטער כשבניו מתרחקים ממנו.

ומפני גודל מעלתה של התשובה שמתקרב בכך להקב"ה, מעמיד היצר הרע את כל כוחותיו כדי למנוע את האדם מלשוב בתשובה, לפעמים טוען הוא שחטא האדם הרבה, ולא יכולה כבר תשובה להועיל לו, לפעמים יטען שהתשובה קשה מדי ולא יעמוד בכך, ולפעמים מכניס באדם חרדה שחבריו או משפחתו ילעגו עליו, ומצוי שטוען היצר הרע שיש להחוטא עוד זמן מספיק לחזור בתשובה, ובדרך זה מונע לגמרי או עכ"פ מאחר את תשובתו, ובכל יום ויום שעובר הטומאה נדבקת בו יותר, וקשה עליו יותר ויותר לפרוש מהחטא, ולכן צריך מיד להחליט החלטה ברורה באומץ לב, שחוזר הוא בתשובה, ואז ירגיש טעם אחר בחייו, וכל התחלות קשות, אבל כשמתגבר מוצא תכלית ואושר בחייו, ואינו יגע לריק, ולא חי כבהמה, שכל החיים שלה הם רק כדי לאכול וליהנות מחייו, רק כשחוזר בתשובה, מרגיש טעם בחייו ושש ושמח בכך.

לא לחשוב על העבר

החוזרים בתשובה, אף שפשעו הרבה, צריכים לשכוח את כל העבר ולחשוב רק על העתיד, שהעיסוק במחשבה תמידית על העבר שלו, עלול להביאו לידי עצבות ויפריע לו לעתיד, וכשם שאת כל המצוות צריכים לקיים בשמחה, כך גם מצוות התשובה, וענין תיקוני התשובה המובא בספרים, ראוי לעזוב זאת עד שהוא כבר מרגיש עצמו קרוב להקב"ה, אז יכול להתבונן על העבר, ולקבל על עצמו חומרות וגינות קדושה ומעט סיגופים, אבל זה רק כשהגיע למדרגה שאינו רק חוזר בתשובה אלא 'בעל תשובה', דהיינו שהוא חזק מאד ותקיף בדרכו, והוא בגדר 'בעלים' על תשובתו.

ודע שהיום נתרבו הטומאה והתאוה והכפירה ר"ל, והנסיגות בחיים הם רבים מאוד, שבאים להפריע לאדם להתנהג בדרך התורה בחייו, ולכן מאידך היום מי שעובר בהצלחה את הנסיגות, ורוצה לשוב בתשובה, שכרו רב מאוד יותר מכל התקופות, שהם לא עמדו בניסיונות קשים כמו היום, ולכן לא צריך היום תיקוני תשובה החמורים שתקנו רבותינו בדורות הקודמים, ואין לנו להחמיר על השבים, שעלולים בזה לנעול דלת מפני השבים, ולכן מקילים אנו היום בזה, אף שאין אנו מבטלים ח"ו דברי רבותינו בזה. מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל אמר, שבשעה שמפליגים בעומק החטא, חייבים להזכיר יחד עם זאת גם, שהתשובה מועלת אפילו לחטא חמור כעבודה זרה, ואף שישנן עבירות חמורות מאוד שהן כחומה שקשה לפרוץ אותה, אבל אם האדם רוצה באמת לשוב בתשובה בכל ליבו - יצליח לפרוץ את החומה ולבטלה על ידי תשובה.

ועוד אמר אודות מה שמבואר בקדמונים (מגידי מישרים פרשת ויקהל, חובת הלבבות שער הכניעה פ"ז, אורחות צדיקים שער הענוה), שהמדבר לשון הרע מאבד את זכויותיו, ונותנים אותן למי שדיבר עליו, והעוונות של זה שדיבר עליו מעבירים אליו, דזהו דווקא במי שלא עשה תשובה, אבל התשובה מועלת להחזיר

אם יאמר אדם שפגעת בו ויודיענו ואשוב בתשובה

לעצמו את הזכויות שנסתלקו ממנו, ולסלק ממנו את עוונות חברו שנספגו אליו.

אין אדם מאושר יותר מירא שמים

ישנם כאלו הטועים לחשוב שיראי שמים הם אנשים 'מסכנים' (נעבאך) שכבולים כל היום בפחד ואימה, אבל האמת היא להפך, שאין לך אנשים רגועים ושמחים כאותם שיש להם יראת שמים, שעל ידי יראתם מהקב"ה, מתבטלים מהם כל שאר הפחדים והחששות למיניהם שהאדם מוקף בהם בעוה"ז. ובעינינו ראינו אצל גדולי ישראל זיע"א, שככל שגדלה יראתם מה' כך גדלה שמחתם הפנימית, וראו בחוש את ה"אשריך בעולם הזה" בכל מהלך חייהם.

והג"ר צבי הירש פרבר זצ"ל (בספרו כרם הצביר דברים א, יז) ביאר הענין עפ"י משל, לאחד שטובע בנהר ומתיירא על חייו שלא ירדו למצולה, דבוודאי אינו מפחד באותה שעה פן ייגנבו בגדו בשפת הנהר, וכן בשעה שהאש בוערת בביתו ומתיירא שלא ישרף באש ח"ו, אינו מפחד באותה שעה שמא ייגנבו כליו ורכושו על ידי מכבי האש, כי מורא גדול מבטל מורא קטן, ועד"ז גם ירא שמים אינו מפחד כלל מבני אדם, כי המורא גדול מהקב"ה מבטל ממנו מורא קטן מבני אדם.

תשובה על קוצר השגתו

המושג 'תשובה' מצטייר אצל ההמון כחרטה על מעשים בלתי מוסריים ועל עבירות, אבל לפי האמת, המושג 'תשובה' רחב יותר. וכפי המסופר על רבינו סעדיה גאון שנראה פעם בוכה ומצטער, באומרו כי עליו לחזור בתשובה, וכשתלמידיו תמהו באיזה חטא נכשל האדם הקדוש הזה, סיפר להם שפעם הגיע לעיר רחוקה שלא הכירו אותו, ולא רצה לגלות את זהותו, והתארח שם אצל אדם אשר היה ידוע כמכניס אורחים, אשר כיבדו ודאג למחסורו ככל שאר האורחים אשר שהו בביתו, לאחר כמה ימים נתגלתה זהותו, ובאו המונים לקבל פניו, לשאול ממנו עצות ולהתברך ממנו, כשנודע הדבר לבעל הבית, והבין מיהו אורחו הגדול, בא אליו בבכי ותחנונים ובבקשת מחילה, על אשר לא התנהג עמו לפי כבודו, שאל אותו רבינו סעדיה: "והלא כיבדתני וקיבלת את פני בסבר פנים יפות!", השיב האיש: "הן אמת, אולם אילו הייתי יודע את רום מעלת אורחי הנכבד, הייתי מכבדו יותר!".

מששמע זאת רב סעדיה גאון אמר: "אם אדם זה מבין שעליו לבקש מחילה, על שלא כיבדני אתמול לפי ההכרה שהוא מכיר היום, עלי ללמוד ממנו מוסר השכל, ולבקש מחילה מבורא העולם, שהיום אני מכירו יותר מאשר אתמול, ואתמול הרי כיבדתי אותו רק לפי ההכרה של אתמול, ולא על פי ההכרה דהיום, וראוי לחזור בתשובה על שלא כיבדתי את הבורא לפי הבנתי עכשיו בגדלותו". ומאותו יום ואילך היה רב סעדיה גאון עושה תשובה בכל יום, על שמיעט ביום הקודם בכבוד שמים ולא נהג על פי ההכרה שהתחדשה לו היום.

הרה"ק בעל ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע אמר לי פעם: "מעולם לא דיברתי נגד שום איש בשמו, כי אני לוחם כנגד השיטה ולא כנגד בעלי השיטה, ואדרבה, אם יאמר אדם שפגעת בו, יודיעני ואשוב בתשובה".

וכעין זה אמר לי ידידי הרה"צ רבי עמרם בלויא זצ"ל, שבכל דרשותיו לא ביזה אדם ולא הזכיר את שמות בעלי השיטה שכנגדו, כי הוא לוחם נגד השיטה ולא כנגד בעלי השיטה.

טעם סירובו של הגרי"ס זצ"ל, לכתוב

מכתב הסכמה לספר 'חפץ חיים'

הנה בשעה שאדם חוזר בתשובה מעוון לשון הרע, מלבד מה שעליו להתוודות ולשוב בתשובה כשאר עבירות, עליו גם לבקש מחילה מחברו, כשאר עבירות שבין אדם לחברו. ובספר 'חפץ חיים' (כלל ד' סעי' י"ב) כתב שגם אם חברו אינו יודע שדיבר עליו לשון הרע, צריך המספר לגלות לו שדיבר עליו כדי לבקש ממנו מחילה.

אמנם כאשר הקדוש ה'חפץ חיים' גמר לכתוב את ספרו, הלך לבקש הסכמה מהגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ורבי ישראל השיב לו, שכדי לכתוב הסכמה על הספר הוא צריך ללמוד את הספר כולו בעיון מתחילתו ועד סופו. והשאר ה'חפץ חיים' את הספר בבית רבי ישראל והמתין לתשובתו, ולאחר כמה ימים השיב לו רבי ישראל, שהוא למד את כל הספר בעיון גדול, ולדעתו הכל שם אמת חוץ מדבר אחד, שבכלל ד' סעי' י"ב כתוב, שמי שדיבר לשון הרע על חברו, וחברו אינו יודע מזה, צריך המדבר לגלות לו מה שעשה נגדו שלא כדין ולבקש ממנו מחילה, ולדעתו דין זה אינו נכון, שכן אסור לספר לחברו שדיבר עליו לשון הרע, כדי לבקש ממנו מחילה אם מצערו בכך, ולכן אין ביכולתו להסכים על הספר, אלא אם כן ישמיט ה'חפץ חיים' הלכה זו, שהמצער חברו צריך לבקש ממנו מחילה.

ה'חפץ חיים' סירב להשמיט הלכה זו, כיון שלדעתו זהו האמת וכך היא ההלכה, והסכים לוותר על הסכמת גאון ישראל וקדשו למען האמת, ומאידך גיסא הציע ה'חפץ חיים' לרבי ישראל שיכתוב הסכמה, ויצייץ בתוך ההסכמה במפורש שכל דיני הספר נכונים מלבד דין זה, אך רבי ישראל סירב לזה, וטען שאנשים רבים אינם קוראים את נוסח ההסכמה, אלא הם סומכים על עצם הסכמה, ולכן אין לו אפשרות לכתוב הסכמה, כיון שהסכמתו עלולה להביא מכשול שיסמכו על הספר גם בהלכה זו שאינו מסכים עליה.

ולפני שנים רבות כתב לי הגרא"א דסלר מכתב, שדעתו להלכה למעשה כרבי ישראל, שאין לבקש מחילה.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'באורים ונהגות' על המועדים)

בהיותי נער צעיר, עברתי פעם בכיכר דיזנגוף בתל אביב, ונתקלתי בדוכן החתמה, שבו ביקשו מהעוברים והשבים לחתום בעד... זכויות הנשים. עליתי על הכסא שהיה ליד הדוכן, וצעקתי בקול גדול שלפני שחותמים על דבר כזה, הייתי רוצה שישבו לי תשובה לשאלתי. במקום התפתחה, כצפוי, מהומה לא קטנה...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על סוד ההצלחה של הבית היהודי

"על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו" (בראשית ב', כ"ד)

המשגיח דפוניבו', מרן הגה"צ רבי יחזקאל לוונשטיין זצ"ל, סיפר פעם בוועד שמסר לחתנים, על תנור חשמלי שרכש, וכאשר הוציא את התנור מן האריזה, מצא שם חוברת מודפסת. בשער החוברת הייתה כותרת גדולה ובה מילה אחת: 'הוראות'.

"חשבתי לעצמי", אמר המשגיח, "הרי התנור שרכשתי אינו גדול מידי, ומטרתו לחמם בסך-הכל דירה אחת, לא גדולה, ולשם מה זקוקים לכל-כך הרבה הוראות להפעלת התנור?"

אבל, הוסיף מרן זצ"ל: "משפתחתי את החוברת ועיינתי בה, למדתי שאכן גם לתנור לא-גדול שכזה, נצרך היצרן לחבר הוראות רבות, ולהזהיר את המשתמשים - בהערה 'אדומה', שהודפסה אף היא בשולי העמוד הראשון של החוברת - שגם אי-מילוויה של הוראה אחת, עלולה לגרום לאסון.

"אודה ולא אבוש", אמר המשגיח בחיך, "שלא הבנתי ממש את כל ההוראות שנדפסו בחוברת ההיא, אבל מה שכן הבנתי הוא, שכל מוצר זקוק להוראות-הפעלה, ואם לא מקיימים אותן כלשונן, המוצר לא יפעל כראוי.

"עכשיו תבינו", פנה רבי יחזקאל לחתנים בני התורה, "שאם כך הם פני הדברים באשר לתנור, אז אי אפשר להקים ולהפעיל בית יהודי, ללא ציות מוחלט להוראות שניתנו על ידי ה'מוסמכים' לכך, והאמורות ליישר את אורחות-הבית שהינכם מתעתדים להקים.

"הבית היהודי, משכן לאלוקי ישראל, שהשם יתברך רואה בו יסוד כה חשוב בחייו של כל יהודי, ובנשמת העם היהודי כולו, זקוק אף הוא לסדרה ארוכה של תקנות ופקודות, צווים וחוקים, ואשרי מי שיציית לכל ההוראות הללו, כפשוטן, ולא ינסה להערים ולהתחכם, ולא יתעלם מאף אחת מהן".

בקשתו של הבעל הביאה ל'פיצוץ'

על דבריו של המשגיח אפשר להוסיף את דברי המהרי"ל, שאמר שהפסוק בתהילים (פרק ס"ח פסוק ז') "מושיב יחידים ביתה, מוציא אסירים בכושרות" וכו', מוסב על השי"ת המזווג זיווגים, אבל בניגוד לשדכן העושה את מלאכתו במשך שבועי-שבועיים, ולאחר שקיבל את שכרו אינו מתעסק יותר עם המשודכים, השי"ת 'עומד בקשר' עם בני הזוג במשך כל ימי חייהם.

גם לאחר שנישאו, ושנים רבות לאחר מכן, כאשר רואה השי"ת שנוצרו בעיות בין הבעל לאשה, הוא משתדל לסדר את העניינים על הצד הטוב, וכביכול מזווגם שוב ושוב עד שהוא 'מושיב' את היחידים ביתה, כלשון הפסוק.

ואם כן, כאשר בני הזוג נכנסים לשכון-כבוד בין כתלי ביתם, צריכים הם להישמע להוראות המדויקות שניתנו לנו בענין החיים המשותפים, כמו למשל 'מכבדה יותר מגופו' וכיו"ב. את ההוראות הקפדניות הללו יש למלא בדקדקנות מרובה, וכל חריגה וסטייה עלולה לגרום לבעיות חריפות בשלום-הבית.

ואולי כדאי לתת המחשה ודוגמא לדברים האמורים: ערבי פסחים הם הזמן הרגיש ביותר בבית ובמשפחה, וגם בבתים כאלה, שבמשך השנה לא נשמעים שם וויכוחים ולא מתעוררות מריבות, בערב פסח - הכל נפיץ, ויש להשקיע מחשבה רבה כיצד לשמור על שלום-הבית. מעשה שהיה, בבית של ת"ח מופלג, שבמשך כל ימות השנה נוטלת אשתו את עול הבית על גבה, ועושה את כל המלאכות הנצרכות, והבעל יושב ולומד ללא הפוגה. והנה, בערב פסח האחרון, פונה הבעל אל אשתו, כבר בשעות הצהריים, ומבקש ממנה לסדר את קערת ליל הסדר. בעקבות כך, כעסה האשה מאוד על בעלה, והדבר גרם ל'פיצוץ' בבית.

אשה-מרובה התעוררה, והאשה החלה לצעוק על בעלה: "איך אתה רוצה שאסדר עכשיו את הקערה, באמצע העיסוקים התכופים שלי בבית? וכי אתה רוצה שאוציא עכשיו את החרוסת ואת הכרפס,

מכליהם, ואניח אותם בקערה! האם יש לי עכשיו את הזמן הדרוש לכך???"

הנס הגדול היה שהבעל שתק, ולא הגיב לצעקותיה של אשתו, שממש יצאה מכליה. הת"ח הגיע אלי, כדי להתייעץ מה לעשות, וביקש שאסביר לו על מה יצא קצפה של אשתו. "הרי בסך הכל ביקשתי ממנה לסדר את הקערה!", אמר.

שאלתי את הבעל האם אשתו איטית בעבודתה, והוא השיב בחיוב, ואף תיאר את האיטיות הגדולה שלה בעבודות הבית. "אם כן, זו היא התשובה להתעוררות הכעס שלה, נגעת לאשתך ב'נקודה הרגישה' שלה, וכל אחד אמור לדעת מה היא הנקודה הרגישה של אשתו, ולא לגעת בה - לעולם!

"כיון שהיא איטית בעבודתה, הרי כשביקשת ממנה, כבר בשעות הצהריים, שתסדר את הקערה, היא נכנסה ללחץ גדול מאוד, כיון שעכשיו היא צריכה לעזוב את העיסוקים שלה, ולעסוק בסידור הקערה, והיות שהיא איטית מאוד, היא לא תהיה מסוגלת לכך.

"יתירה מזאת; יתכן שהיא חשבה, שבבקשתך זו הינך מנסה לבחון אותה האם היא תצליח - למרות הכבדות שלה בעבודתה - לסדר את הקערה... וכיון שמדובר בנקודה הרגישה שלה, היא יצא מכליה, שהרי אף אחד - ובמיוחד לא אשה - אינו רוצה שיפגעו בו בנקודה זו."

ללכת בדרכן של היונים

הוראה נוספת קשורה לאימרה נאה ששמענו מהגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל: "עם ישראל נמשלו ליונה, והנה ליונים יש טבע שמעולם לא נכנסים היונים והיונות ביחד לקן. כשהזכר נמצא שם, הנקבה ממתינה בחוץ, וכן להיפך. ואפשר ללמוד מכך", אמר הגאון, "שהקב"ה הטביע טבע זה ביונים כדי שלא יתחככו האחד בשני, ולא יגיעו לידי מריבה.

"לכן, גם בני ישראל, שנמשלו ליונים, צריכים לנהוג בדרך זו, וישתדלו שלא להתחכך האחד בשני ללא צורך, ולא יתערבו האחד בענייניו של השני, כשאין צורך בכך."

יש אנשים שכאשר הם נכנסים לביתם, הם 'מכניסים את האף' אל תוך סיר הבישול שהכינה עקרת הבית, ומביעים דעה בענין האוכל; זה טעים וזה לא טעים, למאכל פלוני היה צריך להוסיף מלח, ומאכל אחר היה צריך לבשל על אש חזקה יותר. והם נוהגים שלא כדרכן של היונים.

ובכלל, מקומו של הבעל הוא בבית המדרש, ולא בבית, כמו שאומרת הגמרא (ערכין, דף י"ט עמוד א) 'אמרי אינשי, סבא בביתא - פאחא בביתא; סבתא בביתא - סימא בביתא'. ומסביר רש"י, כאשר האיש נמצא בביתו - יש שבר בבית וכשהאשה בבית - מטמון בבית.

אם הבעל יהיה בבית המדרש, ויתחבר ללומדי התורה, בודאי שהוא לא יתחכך עם רעייתו על כל צעד ושעל, והדבר ייטב לשניהם...

"הרי כל הדברים הטובים שלי הגיעו בזכות אשתי!"

הגיע לאוזניי מעשה מופלא, על אברך שגנבים נכנסו לביתו, והצליחו לגנוב סכומי כסף גדולים מאוד. ואם לא היה די בעצם הגניבה

וההפסד הכבד שנחת עליו, מי שבגללו בוצעה הגניבה, היתה... אשתו, ששכחה לנעול את הדלת בצאתה מן הבית.

כאשר הגיע הת"ח לביתו וראה שהכל פרוץ והכסף איננו, עלה בליבו כעס רב על הגנבים. אשתו לא היתה בבית, והוא החל לצעוק: "איזה אנשים רעים הם, הגנבים הללו; איך זה שהם לא חסו עלי ועל ממוני, הרי אני אברך-כולל האוכל מן היד לפה, ואין לי אגורה מיותרת, ואיך הם העזו להמיט עלי צרה גדולה שכזו???"

הבעל היה כעוס וממורמר בצורה לא רגילה. אבל ראה זה פלא; ברגע שאשתו נכנסה הביתה, הפך את עורו, והחל לפזר חיוכים לכל עבר, ואף הרגיע את אשתו. לפתע-פתאום צצו על לשונו מאמרי חז"ל בענייני בטחון, והוא החל לשנן לה אותם, דבר דבור על אופניו - -

בעוד שהאשה היתה בטוחה שבעלה יצעק עליה, על כך שלא זכרה לנעול את הבית, קרה דבר הפוך לגמרי.

ניגשתי אל הת"ח ההוא, ושאלתי אותו איך הוא מסוגל להתנהג כך? הרי מדובר במשימה קשה ביותר! הוא השיב: "הרי כל הדברים הטובים שיש לי בעולם, הכל-הכל הגיע בזכות רעייתי, ואיך אני יכול להתרגז עליה? אז היא שגתה פעם אחת, והשאירה את הדלת פתוחה, אז מה קרה?"

האברך הזה היה מסוגל להשתנות ברגע אחד! עד שאשתו נכנסה הביתה, הוא היה כעוס מאוד על הגנבים הרשעים, ולפתע-פתאום השתנה, ולבש צורה אחרת לגמרי. הסיבה לכך נעוצה בהרגשה אמיתית שפיעמה בליבו, ש'בבית לא כועסים, ויהי מה!' או כפי שהוא עצמו התבטא ואמר: 'איני יכול לגדוע את כל זכויותיה של רעייתי, בגין מעשה-שכחה אחד!'

האדם אינו שלם מבלעדי אשתו

בענין מעלתה של האשה, אספר שבהיותי נער צעיר, עברתי פעם בכיכר דיזנגוף בתל אביב, ונתקלתי בדוכן-החתמה, שבו ביקשו מהעוברים והשבים לחתום בעד... זכויות הנשים. עליתי על הכסא שהיה ליד הדוכן, וצעקתי בקול גדול שלפני שחותמים על דבר כזה, הייתי רוצה שישבו לי תשובה לשאלתי.

במקום התפתחה, כצפוי, מהומה לא קטנה, ואנשים רבים התכנסו סביבי. השאלה שהצגתי בפניהם היתה: מה הוא התנאי שבלעדיו אי אפשר למנות אדם לכהן גדול?

כמובן שאף אחד מהאנשים בכיכר דיזנגוף לא ידע לענות על השאלה הזו, ואז השבתי שהתנאי הוא שתהיה לו אשה. מבלעדי זה, אי אפשר להתמנות לכהן גדול!

כי מציאותה של האשה בבית היהודי, הוא דבר כה חשוב ונחוץ, עד שהאדם אינו יכול להיות שלם בלעדיו, ולכן חייבה התורה את הכהן הגדול להיות נשוי, ולפי דעה אחת במשנה- לפני יום הכיפורים 'מתקנין לו אשה אחרת', על מנת להבטיח שבעת העבודה יהיה נשוי, ורק אז תהיה לו סיעתא-דשמיא!

"הרי לנו שתורת ישראל אינה צריכה, חלילה, לחיזוקים בנושאים אלה", אמרתי שם בתל אביב.

(מתוך ההקדמה לספר 'שמחה בבית', בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

מקורביו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, העידו שבכל שנה ושנה, כשהגיע זמן קריאתו של חומש בראשית, היה צוהל לקראתו כאל מתנה חביבה; בריאת העולם, אדם הראשון, האבות והעקידה - היו נושאים שלא פסק מלמשמש בהם שוב ושוב ולהתפעל מהם כל פעם מחדש, כאילו זה עתה הוא לומד אותם לראשונה!

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"בראשית ברא אלקים" (בראשית א, א')

הנה המתבונן בחומש בראשית ובחלקו הראשון של חומש שמות, יתפלא. הרי התורה הקדושה כידוע הינה ממעטת בדיבורים ובמילים. בדרך כלל היא מאוד קצרה ותכליתית. אין בה אריכות דברים, בודאי ובודאי שלא סיפורי מעשיות ואגדות. כל יודע ספר, יוכל להעיד על כך שקטע קטן ותמציתי בתורה שבכתב טומן בחובו אין ספור הלכות. פעמים ישנו פסוק אחד או שנים שמכלכלים מסכת שלימה בתלמוד בבלי ופרקים שלמים בתלמוד ירושלמי, ולפיכך היה רגיל רבי עקיבא לדרוש על כל תג ותג שבתורה תילי תילים של הלכות, ביודעו שאין בתורה שום תג או אות שנכתבו לתפארת המליצה. כל קוץ וכל תג מלמדים גופי תורה, מצוות והלכותיהן.

ולמרות זאת שבענין גופי תורה החמורים מקמצת התורה במילותיה, הנה כאשר היא עוסקת בעניינים אלו של בריאת העולם. במעשיהם של האבות הקדושים וחייהם, לידתם של שבטים, ירדת בני ישראל למצרים, יציאת מצרים וגאולתן של ישראל, היא יוצאת מגדרה. היא מקדישה לכך יותר מחומש שלם, לספר ולתאר לנו סיפורי דברים לפרטי פרטים, בצורה כה מורחבת ומופשטת.

מדוע? מה היא סיבת השינוי?

התשובה היא, משום שהם אלו שלבי העמדת היסודות של התורה, ויציקת עמודי האמונה. והלוא כלל זה נקוט בדינו - כפי שהגדיר זאת בלשונו ה'חזון איש' - "כאשר מוסיפים ביסודות אף פעם לא מפסידים!...", הרי שבשלב זה יש להניח את עיקר העבודה! את מרבית ההשקעה! רק כך הבנין יעמוד על תילו איתן, חסין זעזועים, יציב ובטוח.

האיש שנשא בגבורה בדורנו את לפיד האמונה החושית, היה זה ללא ספק מורי ורבי מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל. בלהבת אש קודש עמד ועורר תמיד וללא הרף על נחיצות העיסוק בחומש בראשית ויסודות האמונה הפשוטה. בבחירות, בטהרה, במישוש ידיים.

תלמידיו במשך כל השנים, ובפרט בשנים האחרונות, יכולים להעיד עד כמה תבע ודרש בשארית כוחותיו על ההכרחיות והתועלת הרבה שיש בכך. עד כמה הרבה תדיר לעורר ולהטעים על החובה להפנים

את המסרים ולהקנות להם שביטה בלב. "בראשית איז דער גרעסטע ספר מוסר!..." ["חומש בראשית הוא ספר המוסר הגדול ביותר..."], היה חוזר ואומר כסדר.

כבר נודע ברבים האגרת המפורסמת, בה יוצא מרן הרב שך מגדרו, בהתבטאות חריגה ונדירה: "חי נפשי! תמיד היה אצלי למשיב נפש, כשלמדתי בספר בראשית!..."

כך גם בשיחה בישיבה, לפני התלמידים, גילה פעם טפח מרחשי ליבו הטהור: "בכל פעם שהגעתי לפרשיות של סדר בראשית, היתה לי משיכה ונטיה מיוחדת אליהם. אינני יודע מה היא הסיבה לכך... אבל על כל פנים תמיד חשבתי לעצמי שהייתי רוצה ללמוד את ספר בראשית במשך כל השנה. אני שואב את הכל תמיד מספר בראשית!... ובכל פעם מתעוררת אצלי נקודה חדשה שלא השגתי אותה לפני כן באותו אופן!..."

מקורביו העידו שבכל שנה ושנה, כשהגיע זמן קריאתו של חומש בראשית, היה צוהל לקראתו כאל מתנה חביבה; בריאת העולם, אדם הראשון, עשרה דורות, האבות והעקידה - היו נושאים שלא פסק מלמשמש בהם שוב ושוב ולהתפעל מהם כל פעם מחדש, כאילו זה עתה הוא לומד אותם לראשונה! ורבים מאלו שבאו במחיצתו באותו יום היו זוכים לשמוע את ליבו היוקד אמונה טהורה וזכה, מתלהב מפסוק מסויים, או מהרגש חדש.

למעשה בכל ימות השנה, גם כאשר קראו בתורה בספר ויקרא ובמדבר מעיינותיו היו נתונים בחומש בראשית. בשיחות המוסר שמסר בישיבה בכל השנה היה משמיע כסדר הארות חדשות או דבר חיזוק כל שהוא שהתעורר מחומש בראשית. הרגישו בו שהיסודות הללו מלווים אותו כל העת.

כמה מופלא היה זה לראות יהודי כמון הרב שך, אדם גדול בענקים, אשר כגובה הארזים גובהו, ממרום גילו ומפסגת השגותיו, מוצא לנכון להתמקד דוקא בפסוקים הנראים כה פשוטים ומוכרים לנו מילדות. במרץ נעורים ובסערת רוח היה פותח את חומש בראשית, ולומד עוד פעם ועוד פעם בכזו התפעלות ורגש. כשהוא מפטיר בהתפעלות:

"הרי זה צועק בורא עולם! זה צועק גדולת השם!"

לעיתים הוא היה פותח את החומש ומקריא את הרש"י הראשון: "אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם'... ומה טעם פתח בבראשית משום 'כח מעשיו הגיד לעמו'...". אז היה מתייפח בכבי, ואומר בהתרגשות: "כמה עלינו להודות לקדוש ברוך-הוא שפתח את התורה ב'בראשית ברא'!... כמה הכרת הטוב מוטל עלינו להביע כלפי ה' יתברך שגילה לנו סדרי ורזי הבריאה!..." כך חי במשך כל ימי חייו, אך במיוחד מאז הגיעו לגיל התשעים, אז הוסיף עוד שעות לעיון והעמקה בפרשיות אלו וביסודות האמונה בכלל. הוא היה מסוגל לשבת במשך שעות מול ספר בראשית ולהגות בו שוב ושוב, לדלות דברי חיזוק ודביקות מתוך יראה עילאית והתרגשות עצומה.

לפני תקופה התפרסמו 'רשימות תלמידים', בין הדברים הובא שבהזדמנות מסויימת כשנכנס אליו תלמיד קרוב, וראה אותו יושב מול חומש בראשית, ניכרה פליאה בפניו של התלמיד. הרב שך שהרגיש בזה נימק את מעשיו, כך:

"רבינו יונה ב'שערי תשובה' כותב שכוונת המשנה באבות 'בן שישים לזקנה, בן שבעים לשיבה', שכלל שהאדם מזדקן, עליו להמעיט בעסק העולם ולהתייחד להתבונן ביראת השם ותיקון הנפש. את ה'בן תשעים לשוח' מסביר הרבינו יונה 'כי אחרי שהגיע לתשעים ראוי לו להיות כל עסקו בתפילות ובתהילות השם ולהשיח בנפלאותיו".

"לכן, מעיקר הדין, סיים הרב שך, "אני אמור לשבת כל היום עם 'תהילים', אלא שאני מתעצל לעשות כן והדבר קשה עלי. אך כשאני יכול ומסוגל לכך אני לפחות מתבונן בחומש בראשית!..."

מפליא למתבונן!

שינון יסודות האמונה - 'צריך לזה עבודה רבה'

מדוע באמת כה נחוץ וחשוב לשנן שוב ושוב את יסודות האמונה? לחזור עוד פעם ועוד פעם על דברים כה פשוטים ומוכרים לנו?

הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל, ראש ישיבת 'אור ישראל', בספרו 'דרכי מוסר' מאיר את עינינו בהבנת נקודה זו. הוא כותב כך:

"והענין בזה, כי ענייני יראת שמים אינם נקנים לאדם ולא נכנסים בלבו של אדם בראיה בעלמא או בידיעה. אלא צריך לזה עבודה רבה! -

"וכבר אמר על זה מורי ורבי הגה"צ רבי משה רוזנשטיין ז"ל, המשגיח דישיבת לומז'ה, שמצינו בגמרא (עירובין נד, ב) שרב פרידא היה

לו תלמיד שלימד אותו ארבע מאות פעמים עד שידע תלמודו. כך בענייני יראת שמים כל אחד דומה לתלמיד של רבי פרידא! וצריך לשנן לעצמו ארבע מאות פעמים עד שהדבר יגע לליבו! כי אפילו אנשים גאוניים בשכלם דומים לתלמידו של רבי פרידא, וזקוקים הם ללמוד ארבע מאות פעמים כדי להכניע את ליבם... -

ומוסיף הרב ניימן להוכיח כן:

"הנה מספרים על הגאון מוילנא שלמד בלילה אחד זבחים ומנחות. ומצד שני גם מספרים עליו שאת המשנה 'אלו דברים שאין להם שיעור' היה צריך ללמוד כל הלילה עד שיכנסו הדברים בליבו. מזה יוכל ללמוד האדם עד כמה צריך האדם להחדיר את דברי התורה בליבו, ולא להסתפק במה שהוא יודע בשכלו".

כך זה כאמור בכל ענייני יראת שמים, וכך זה בענייני האמונה. נדרשת מהאדם עבודה כל העת, להחדיר אל חדרי ליבו את הידיעה השכלית. בבחינת 'וידעת היום והשבות אל לבבך'. התכלית אינה נגמרת בידיעת והכרת יסודות האמונה גרידא, אלא להחדיר אותם אל הלב! לחיות על פיהם!

וכך הובא בספר 'מאיר עיני ישראל' (חלק ה) בשם הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, בשם רבו מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל שאמר כך: "פעמיים ביום לומר את שלוש עשרה העיקרים, עדיין אינו מספיק לחיזוק האמונה!"

'מרגלא בפומיה דרב'

הגה"צ רבי יוסף חיים שיינקר שליט"א, הביא בשם הגה"צ רבי נחום זאב מקלם זצ"ל, בנו של ה'סבא מקלם' זצ"ל, סימוכין מדברי חז"ל לענין זה שחובה לשנן שוב ושוב את היסודות שלשמים ולתכליתם נוצרנו, בכל ענייני יראת שמים:

הגמרא (ברכות יז, ב) מספרת: "מרגלא בפומיה דרב, העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא קנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה".

'מרגלא בפומיה דרב', פירוש המילות הוא שרב היה רגיל לומר כך. כלומר, שהוא לא אמר זאת רק פעם אחת, הוא לא השמיע אמרה זו באקראי, אלא היה אומר וחוזר ואומר תמיד בכל הזדמנות שהעולם הבא אין בו לא אכילה... אלא צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה.

יש להבין, מדוע באמת ראה רב צורך לחזור שוב ושוב על אמרה זו? בעוד הדברים פשוטים וברורים לכל בר דעת שגן עדן הוא מקום רוחני שאין בו אכילה ושתיה?

אלא, ביאר רבי נחום זאב מקלם, כך:

נמחיש זאת בדוגמא לאדם שמתעתד לנסוע לביקור קצר במדינה זרה. הוא מכין את עצמו מראש לדעת את הפרטים ההכרחיים שיהיו נחוצים לו ליזמן שהותו במדינה; הוא מתרגל את עצמו ללמוד את השפה המדוברת. לברר היכן ישנן אכסניות ראויות ללון. היכן הוא יכול לרכוש אוכל ומצרכים בסיסים, וכיצא באלו, שהם חיוניים עבורו גם בשעות קצרה.

אך כל בר דעת מבין, שאין הוא אמור ללמוד את שאר הפרטים הקיימים במדינה שכלל הוא אינו זקוק להם; כגון על מיקומם של כל

מה היה במעשה זה שריגש כ"כ את המלך? שאל ר' ירוחם את תלמידיו? 'מעשה זה שעשתה אשה זו', אמר מרן המשגיח ר' ירוחם, 'היה כבוד מלכות אמיתי, מעשה זה היה בשביל המלך מעבר לכל הכבוד שעשו לו בכל המקומות, כאן הוא שמע במפורש כי הוא ואין בלתו!

'אין עוד מלבדו' - הסגולה להנצל מכל צרה!

הרב בנימין בירנצוויג

"וַיִּשֶׁם ה' לְקַיֵּן אוֹת לְבַלְתִּי הַכּוֹת אֹתוֹ כָּל מוֹצְאוֹ" (בראשית ד', ט"ו)

ידועה סגולתו הנפלאה של מרנא בעל הנפש החיים רבי חיים מוולאזין זצ"ל, בעת שמתרגשת על אדם צרה, במה שישים בטחונו רק בה' יתברך, ויכניס בלבו שאין עוד מלבדו ואין שום כח בעולם מלבד כוחו יתברך, ואז ממילא יתבטל מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל [הובא בספרו נפש החיים (ש"ג פי"ב)].

מקור לסגולה זו מצאנו בפרשת השבוע על הפסוק "וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו", והקשה האור החיים הקדוש, מדוע מגיע לקין פרס של אות על מצחו "לבלתי הרוג אותו כל מוצאו"? הרי קין רצח את אחיו, ומגיע לו עונש על כך, ומדוע אכן זכה לכזו חנינה מאת הקב"ה בדמות אות על מצחו?!

ומתוך האור החיים יסוד נורא! 'קין אמר להקב"ה "והייתי נע ונד בארץ והיה כל מוצאי י הרגני" - שהיות שהכיר קין וידע, שאם הקב"ה לא ישמרנו כל מוצאו י הרגנו, בשביל מצוה זו רחם עליו הקב"ה'.
מבואר באור החיים, שקין פנה אל הקב"ה ואמר לו, רבוננו של עולם אם אתה לא תציל אותי אין אף אחד בעולם שיצילני, אתה מושיעי ומגיני ואין מלבדך שיצילני!. כאשר אדם פונה להקב"ה בעת צרה ומצוקה, בלשון כזאת ששם כל מבטחו בה', בידיעה והכרה שאין עוד מלבדו, זה המגן להצלה ורחמים בעבורו!!

ההתרגשות גברה וכולם נעמדו והריעו, יש מהם בידיהם ויש מהם בכלי זמר ושירה, כשהמלך מחזיר אהבתו אליהם בנפנוף ידו לקהל התושבים הרבים.

הביקור הוכתר בסופו כמוצלח מאד, בכל המקומות שהמלך ביקר, ניתן לו כבוד גדול, ואף ראה את חיי התושבים שמע את בעיותיהם ראה את מצוקותיהם, והבטיח כמובן להסדיר את כל עניניהם על הצד הטוב ביותר.

אבל.... בפגישת סיום שעשה המלך עם בכירי הממלכה, לדון בכל תובנות הביקור הממלכתי, הפתיע אותם המלך... כולם היו בטוחים שהמלך ידגיש את הכבוד הגדול שניתן לו בכל המקומות על ידי כל התושבים שהמתינו מרוגשים בצידי הדרכים בהם עברה השיירה ובעיקר בערים הגדולות שם השתתפו עשרות אלפי אנשים במפגן הכבוד ברחובות הראשיים, אבל... המלך אמר להם 'תדעו לכם שהרגע המרגש ביותר מבחינתי היה בעירה הקטנה ההיא... באותה עיירה שבקושי השיירה הצליחה לנסוע בגלל מצב הכבישים הרעוע....'!

כל השרים היטו אזנם בפליאה עצומה למשמע אוזניהם... ואז המשיך המלך 'אתם ודאי זוכרים את המאורע המרטיט של האשה שנשכבה על הכביש ולא אפשרה לי להמשיך במסעי...'
את המשך המעשה שקרה שם, סיפר מרן המשגיח דמיר ר' ירוחם זיע"א לפני תלמידיו, באותה עיירה קטנה וזנוחה, עמדה בצד אשה

הרחובות צוחצחו... נורות הרחוב הוחלפו... כרזות ענק נתלו מבית אחד למשנהו... כל תושבי הערים במחוז המזרחי של מדינת פולין שבו שכנה גם העיירה מיר, ממתנינים ליום הגדול בו יבקר המלך בעירם ויזכו לראותו פנים אל פנים ואף לנופף לו לשלום.
כך היה מנהגו של מלך פולין, לבקר מדי פעם את תשובי המדינה לראות ולהראות, וזו השנה שנבחר המחוז הגדול במזרח של המדינה לביקורו של המלך.

הגיע היום הגדול! המלך התחיל במסע ביקוריו, וכל מקום שהוא הגיע בראש משלחת ממלכתו, יצאו התושבים בהמוניהם לרחובות המרכזים בהם תעבור משלחת המלך, הם עמדו שעות בצידי הרחובות, והמתינו אנשים נשים וטף לרגע הגדול, וכשהמלך הגיע

מהומה גדולה התרחשה באותו רגע... חיילי המלך נזעקו למרכז הכביש כדי להזיזה ולהשליכה מידיית לצינוק לכל חייה על בזיון המלכות, אבל אז...

שהרחובות היו מלאים בחיילי הצבא הגרמני שהיו להם שם מחנות צבא, והיה זה ממש נס שנסעו הלוך ושוב ברחובות מלאים גרמנים ולא עצרו אותם ולא היתה אז נפש חיה ברחוב מלבד החיילים, וכל הבתים היו סגורים שכן היתה שעת עוצר וכל מי שהעז להוציא ראשו נורה מיד! והם לא ידעו מכך.

והנה באורח פלא ראו באחד הרחובות גויה אחת ושאלו אותה היכן הדרך לצאת מן העיר לכיוון ביאליסטוק? והיא החלה לצעוק, מה אתם עושים כאן בשעות העוצר הלא החיילים הזהירו שמי בחוץ יירו בו, מהרו ומלטו את נפשותיכם... והראתה להם את הדרך להימלט מן העיר אוסטרובה, והם מיהרו וברחו משם אל יער סמוך לשהות בו בלילה, אח"כ כשהגיעו לביאליסטוק שמעו שיום אחד קודם לזמן שהיו שם, גירשו אנשי הגסטפו את כל יהודי אוסטרובה והרגו הרבה מהם, והיה זה נס ופלא שלא עצרו אותם ולא פגעו בהם לרעה, והוסיף הגאון ר' משולם דוד, שהיה זה בזכות סגולת הנפש החיים שהרהר בה אז אביו מרן הגרי"ז.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

אחת שבורת לב, אותה אשה, בעלה נתפס על יד השלטונות, ונגזר עליו עונש מוות והוא ישב כבר בבית האסורים ממתין לגזר הדין הקשה... אשה זו נשארה גלמודה עם זאטוטיה הקטנים בבית כשליבה קרוע ושותת דם, והנה כששיירת המלך הגיעה בסמוך אליה, החליטה לקחת נפשה בכפה ובצעד אמיץ מאין כמותו, רצה אותה אומללה למרכז הכביש וממש לפני מרכבת המלך השכיבה עצמה לפני גלגלי מרכבת המלך ולא נתנה למרכבה להתקדם, מהומה גדולה התרחשה באותו רגע... חיילי המלך נזעקו למרכז הכביש כדי להזיזה ולהשליכה מידיית לצינוק לכל חייה על בזיון המלכות, אבל אז... היא הרימה קולה בזעקה אדירה לעבר המלך 'אדוני המלך בעלי נידון למוות, ואין שום כח ואדם בעולם שיכול לבטל גזר דין זה, רק אתה אדוני המלך!! איני זזה מכאן עד שתמחל לבעלי ותבטל הגזירה!' המלך שהצליח לשמוע את הזעקה, בקש מיד לשחררה, וביקש לשמוע אותה באופן אישי...

מה היה במעשה זה שריגש כ"כ את המלך? שאל ר' ירוחם את תלמידיו? 'מעשה זה שעשתה אשה זו', אמר מרן המשגיח ר' ירוחם, 'היה כבוד מלכות אמיתי, מעשה זה היה בשביל המלך מעבר לכל הכבוד שעשו לו בכל המקומות, כאן הוא שמע במפורש כי הוא ואין בלתו! וזה כח המלכות!

וסיים המשגיח ר' ירוחם 'מזה נוכל ללמוד מה זה כבוד שמים, אין לך כבוד שמים יותר גדול ממי שמבין ומרגיש שאין החיים והמוות תלויים אלא בקב"ה אשר בידו להחיות ולהמית, וזהו כבוד מלכות וכל זולת זה יהיו הגינונים והטכסים איזה שיהיו מפוארים ורעשניים, אין בהם כבוד של אמת'.

כשאדם מגיע להכרה אמיתי במלכותו של הקב"ה ושאינו עוד כח מלבדו כלל, עצם הידיעה הזו בכוחה להיות לו למגן ורחמים בעת צרה.

הגאון הגדול ר' משולם דוד סולוביצ'ק זצ"ל היה מספר שאביו מרן הגרי"ז זצ"ל השתמש הרבה בסגולה זו בימי הזעם כשברחו מאימת הנאצים הארורים, והוא סיפר שכאשר מרן הגרי"ז ברח מורשא לכיון הגבול הגיע באחד הערבים לעיר אוסטרובה, וטעו שם בדרך ולא ידע העגלון כיצד לצאת מן העיר, ולא היה יכול לעצור ולשאול, כיון

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

בחפשו את המברג, נחו לפתע עיניו על קלטת ישנה, שעד לפני ארבע שנים כנראה האזין לה, אולם מאז - היא שכוחה בעומק תא הכפפות. הוא מביט בקלטת, ואין לו מושג למה - הוא מחליט להפעילה ולהאזין לה, להיזכר בימים ההם. כשהרכב שב לנסוע הדליק את הקלטת והחל מאזין, היו אלה סיפורי צדיקים מהבעל שם טוב הקדוש זי"ע ותלמידיו, והוא מצא עצמו מרותק ומאזין לסיפורים כאילו הוא שומע אותם לראשונה...

כיצד קלטת ישנה חוללה מהפך קיצוני בחיי משפחה?

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"בראשית ברא" (בראשית א', א')

טעוני רוממות וכוחות נפש עילאיים, מאושרים וטובי לב תחת הרושם הכביר של מועדי חודש תשרי שחלפו עלינו לטובה, יוצאים אנו בצעדים נרגשים אל השנה החדשה, פוסעים במשעול הקסום של שנה רעננה וטריה שנפתחה זה עתה, כשליבנו הומה בתקוות וציפיות, שאיפות ורצונות. בשבת הנוכחית נפתח מחדש בלימוד התורה מבראשית, נפצח בקריאת בריאת העולם ותחילת הוויית עולמנו, ונחוש את ההתחדשות פושטת בליבנו, קונה שבייתה בנפשנו.

אם נרצה לשים את האצבע ולמקד מבט על התחושה שבוערת בתוך ליבנו, היא בדיוק זו: תחושת ההתחדשות. שנה חדשה, מתחילים בקריאת התורה מחדש, אפילו שמה של הפרשה הוא 'בראשית' - התחלה. וכשאנו ניצבים ברגעי התחדשות, כל בר דעת שואל את עצמו מה החלק שלו בהתחדשות האופפת את העולם, מה החידוש המרומם שהוא נחלתו כחלק מההתחדשות הזו, מה הבקעה הייחודית רק לו בהתחדשות המרעננת השוררת בעולם.

והאמת היא, שאין צורך לחפש חידושים גדולים או חלקים כבירים, דווקא כי ההתחדשות - כשמה כן היא, אין בשורה דומה לה, ואין עוצמה כבירה ממנה. המושג של 'התחדשות' הוא מתנה יקרת ערך שכל יהודי זכאי לה, והוא כולל את ההבנה הפשוטה, שבימים אלה כדאי כל כך להפנימה ולהטמיעה בתוך הלב:

בכל רגע יש ליהודי יכולת נשגבה לשכוח מעברו, למחוק את ההיסטוריה שלו, ולהתחיל מחדש. בהחלטה נחושה אחת, יכול כל יהודי להתעלם מכל מה שקרה עד אותו רגע, להחליט שאין לו כל קשר עם הבעיות, הקשיים, ההתמודדויות ובעיקר - הנפילות אותן חווה בעבר, ולהתחיל בחיים חדשים ומרעננים, מתוך חיבור אמיתי ואיתן עם אבא שבשמים. זה לא פחות ממדהים: כי התפיסה המקובלת בעולם היא, שאם רוצים לבחון מישהו או משהו, בוחנים את ביצועיו בעבר, את הצלחותיו מול כשלונותיו, את הכשרונות שהוכיח בעבר מול החולשות שהיו מנת חלקו. אמנם זה עשוי להיות נכון בעולם הגשמי, אבל בעולם הרוחני

- זו טעות איזומה, שהיצר מנסה לפתות בה ולהכשיל באמצעותה את בני האדם, ולכן ראוי לשנן שוב ושוב שזו טעות הרסנית ושגיאה נוראית. כי האמת היא - - -

האמת היא שכל יהודי, בכל רגע, בכל שניה, יכול לתפוס את עצמו ולהתחיל מהתחלה. גם אם שלשום נכשל, גם אם אתמול נפל, אפילו אם אך לפני דקה לא עמד בנסיון - הרי שעכשיו מתחילה דקה חדשה, והוא יכול לחדש כנשר נעוריו, להסתער מחדש על מלחמת חייו, לעמוד בה בגבורה וגם לנצח. היצר מנסה לומר שאם יהודי שאף, ניסה, השתדל, התאמץ, נלחם, ולא עלתה בידו - זו הוכחה שזה כבר בלתי אפשרי, שהוא לא יכול יותר, שהמערכה הזו אבודה מבחינתו. אבל זה לא נכון:

האמת היא, כפי שרש"י מגלה בתחילת הפרשה: בני ישראל והתורה מכונים בשם 'ראשית', כי ליהודים ולתורה יש יכולת להתחדש בכל רגע, זו מהותו של יהודי וזה חידושה של התורה. כל יהודי יכול לתפוס את עצמו מבראשית ולהסתער על התורה מהתחלה, בלי כל קשר לעבר, רק מתוך עיניים נשואות אל העתיד ונכונות להתאמץ ולהתחיל שוב!

הז"ל אומרים כי האומר 'תהילה לדוד' - מזמור 'אשרי', ג' פעמים מדי

יום, מובטח לו שהוא בן עולם הבא. הגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל, מנקה הדעת שבירושלים של מעלה, גילה משמעות מתוקה מדבש בדברי חז"ל אלו:

הרי מזמור 'אשרי' נחתם במילים 'ואנחנו נברך י-ה מעתה ועד עולם הללויה-ה'. כלומר, אנו אומרים, מבטיחים ומבקשים, כי מעתה ועד עולם נברך ונקדש את שם ה' בעולם. מי שמסוגל שלוש פעמים ביום להתייצב ולומר 'מעתה ועד עולם', מהרגע הזה אני מתחיל מחדש ומתעתד להחזיק מעמד עד עולם, מי ששלוש פעמים ביום מוכן להתחיל מחדש ולקבוע-לזעוק-להבטיח-להתחייב כי מעתה ועד עולם יפעל אחרת - הרי שאין ספק שהוא בן עולם הבא, כבר בעולם הזה...

זהו סודה של ההתחדשות, המתנה העילאית בה זכינו. כי כלנו - בכל גיל, נושאים עמנו מטען מהעבר: קיבלנו על עצמנו להתחזק בתפילה, להקפיד לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום, לשמוע שיעור שבועי בפרשת השבוע, להוסיף פעולת חסד, להתגבר על נסיונות, לשפר את המידות. לא תמיד עמדנו בקבלותינו, לפעמים נכשלנו עשרות, מאות או אפילו אלפי פעמים, ויש חשש כי הדבר ירפה את ידינו...

זה הזמן, ובפרט בפרשת השבוע הנוכחית - שכל כולה 'בראשית', להתחיל מהתחלה, להסתער בכל הכח. להפנים שזה יתרונו כיהודים, זה סוד כוחנו ורז עוצמתנו. בכל רגע אנו יכולים להתחיל מהתחלה, להסתער מחדש. כן, אנו יכולים להתחזק בתפילה, להתעצם בתורה, לעמוד בקבלות שקיבלנו על עצמנו, להרבות חסד ולהיות טובים יותר. אנו יכולים לעשות את המהפכה, הבה נחדש יחדיו ונעשה זאת בגדול!

מהפך שהציל משפחה, ברגע!

הם היו משפחה לשם ולתפארת, כזו שכל רואיה הביטו בה בהערכה עצומה. האב נחשב ליהודי מכובד בשכונתו ובקהילתו, ועם היותו עמל לפרנסתו - היה קובע עתים מכובדות לתורה וניהל את ביתו על אדני התורה. גם הילדים היו כשתילי זיתים סביב לשולחנו, שתולים בבית ה' במוסדות החינוך, פורחים ומתעלים מעלה מעלה.

ואז, ביום מן הימים, עברה עליו רוח שטות קשה, שכן אין אדם חוטא אלא אם נכנסה בו רוח שטות. למפרע התברר, כי מדובר במשקעים עתיקי יומין שנוצרו מקשיים שחווה בילדותו, שהובילו לתוצאה הטראגית: ברגע מסויים החליט האיש לפרוק מעליו כל עול תורה, עזב את דרך התורה והמצוות יחד עם כל בני משפחתו. בהנהגתו, כל בני המשפחה הפנו עורף לתורה ולמצוות, למסורת היהודית וליראת ה' שהיתה נסוכה על פניהם, ובחרו בחיים אחרים, זרים ומנוכרים...

הדבר גרם לזעזוע נרחב בקרב חבריו ובני משפחתו, שלא האמינו למראה עיניהם. משפחה שלימה נפלה ברשת בצורה כה חזקה, פשוט נלכדה במלתעות היצר והגיעה עד שאול. הם כמו שכחו את עברם, את החיים היהודיים העשירים שהיו מנת חלקם, את האור האלוקי ששכן במעונם, את התורה והמצוות שהאירו את חייהם. מזעזע כל לב!

ארבע שנים חלפו, ארבע שנים. המשפחה החליפה לבוש ומקום מגורים, מוסדות חינוך ועיסוקים אישיים. הקשר עימם הלך ונפרם, וגם החברים ובני המשפחה הקרובים בקושי שמרו על גחלת של קשר עם המשפחה האובדת והתועה בדרכה. ואז, באחד הימים, הרכב של

אבי המשפחה נתקע באחד מעיקולי הכבישים, והוא החל מחפש אחר מברג שמסתתר באחד מתאי הרכב, שלא סודר זה עידן ועידנים... בחפשו את המברג, נחו לפתע עיניו על קלטת ישנה, שעד לפני ארבע שנים כנראה האזין לה, אולם מאז - היא שכוחה בעומק תא הכפפות. הוא מביט בקלטת, ואין לו מושג למה - הוא מחליט להפעילה ולהאזין לה, להיזכר בימים ההם. כשהרכב שב לנסוע הדליק את הקלטת והחל מאזין, היו אלה סיפורי צדיקים מהבעל שם טוב הקדוש ז"ע ותלמידיו, מסופרים באופן מרתק ונעים לאוזן, והוא מצא עצמו מרותק ומאזין לסיפורים כאילו הוא שומע אותם לראשונה...

לפתע, חש שבזוויות עיניו נקוות דמעות, ואלו החלו גולשות על לחיו, ואף מטשטשות את יכולת ראייתו. הוא עצר את הרכב בצד הדרך במקום בטוח, והתמסר להאזנה לסיפורים המרתקים שחרשו חריש עמוק בנשמתו, והרטיטו בה נימים רדומים. בעיני רוחו שבו ועלו הזכרונות מהימים ההם, כשנפשו התענגה על סיפורי הוד מענקי העולם היהודי, כשהתיאורים על מעשי הצדיקים הניעו בו רגשות קודש ותחושות הוד...

בלי לדעת איך ולמה, פתח את דלתות הרכב ויצא אל האוויר הצונן שבחוץ, כמחפש משהו להשיב את נפשו. אדם שעבר בסמוך וראה אותו נסער ונרגש הציע לו עזרה, והוא ביקש להגיע לביתו של רב. הלה הפנה אותו לרב מקומי, ומיד בהיכנסו אליו נשבר האיש והחל בוכה בכי תמרורים על הטעות שעשה, על שבמו ידיו החרים את עתידו הרוחני, על שגרר משפחה שלימה אל עברי פי פחת...

הרב, שניחן בכוחות נפש עילאיים, האזין לסיפורו בקשב רב, ושמוע היטב את הכאב והאנחה הבוקעים מכל מילה. הוא קרב אליו ולחץ את ידו, בהסבירו כי שערי תשובה לא ננעלו, ויהודי - כל יהודי, בכל מצב - לעולם אינו אבוד. בכל רגע יכול הוא לתפוס את עצמו ולהתחיל מחדש, לשוב לבוראו ולאלוקיו ולחזור להתענג על תורת ה' ומצוותיו. הלה התקשה להאמין, כה רחוק היה. הוא הרגיש אבוד בעולם, רגשות האשם מהאסון הרוחני שהמיט על עצמו ועל משפחתו כמעט וייאשו אותו. אבל הוא החליט בכל זאת להתאמן, ובעזרת דברי החיזוק שהרעיף עליו הרב - החליט לשוב ולנסות...

לא קלה היתה הדרך, אבל הוא נלחם כארי וניצח כלביא. עוד באותו יום הוא אסף את בני משפחתו, בדמעות שליש תיאר בעיניהם את הטעות שעשה, וביקש מהם להצטרף אליו במסע בחזרה לחיקו של אבא שבשמים, לשוב בתשובה שלימה ולעבוד את ה' כבתחילה. גם הם לא האמינו שזה אפשרי, אבל הכח שהשפיע עליהם אז - כשגרר אותם אחריו בדרכו אל השממה הרוחנית - עבד גם הפעם...

וסוף דבר, כפי ששמענו מאחד מבני משפחתו של אותו יהודי גיבור רוח, הוא שבני המשפחה כולם עובדי ה' ומדקדקים בקלה כבחמורה. הם מחקו מההיסטוריה האישית את ארבע השנים של התעיה בדרך לא דרך, ושוב לגדול ולהתחנך בכרם בית ה', לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו. כבר עברו מאז לא מעט שנים, הילדים של אז כבר הפכו להורים המגדלים דורות של תלמידי חכמים צעירים, שאינם יודעים מאומה על סיפור המהפך הקיצוני בחיי הוריהם וסבם....

וללמדנו בא: כל אחד מאיתנו רוצה לפעמים לקבל החלטות, אך הן

נראות לו קשות ואינן ברות יישוב. מה עוד, שהתעלול שהיצר מפעיל עלינו, הוא לטעון באוזנינו שזה בלתי אפשרי, שאיננו מסוגלים, שההיסטוריה מוכיחה כמה נכשלנו, שאין לנו את היכולת.

וזו טעות הרסנית ונוראית: הבה נראה בעיני רוחנו את אותו יהודי, שלא דילג על אף טעות. לא רק שבצוק העתים חטא בעצמו, אלא גם גרר את משפחתו אחריו אל שאול תחתית, חטא והחטיא משפחה שלימה. וברגע אחד, בהחלטה נחושה אחת, החליט האיש לשים את הפרק הזה מאחוריו ופתח בפרק חדש - והציל את עצמו, את עתידו ואת דורותיו, וכיום הוא זוכה בשפע נחת.

הבה ניקח את המסר לתשומת ליבנו, ונחליט כבר עכשיו, כי לא משנה מה היה בעבר, לכל יהודי יש כח להתחדש, להתחיל שוב, להסתער מחדש. העבר אין - בטל ומבוטל. העתיד לפנינו, והוא רק בידינו. הבה נחליט עכשיו להתחיל מחדש, לעמוד בקבלות שקיבלנו על עצמנו בחגי חודש תשרי, להוסיף בתורה וביראת שמים - כי בידינו הדבר!

מהפך שחולל מהפך...

מעשה היה באשה מבוגרת, שמצבה הרפואי הידרדר משמעותית בעקבות הקורונה. אותה אשה לא התברכה במשפחה גדולה. היתה לה בת אחת המתגוררת במרכז הארץ, אשה בשנות החמישים לחייה. כבר שנים שאותה אשה רחוקה מכל דבר תורה ומצוות, בתלאות חייה זנחה מאחוריה את החינוך שקיבלה. עתה, כשמצבה של אימה החמיר, פנתה הבת לאחד מחשובי הרבנים המחזירים בתשובה, והחלה בוכה באוזניו על מצבה הנורא של אמה, בבקשה כי יפעל משהו להציל את חייה...

הרב שמע בקשב רב, ולבו נשבר בקרבו. הוא היטיב להבין את מצבה החמור של אימה, היא אשה בת למעלה מתשעים, מוגדרת בעומק קבוצת הסיכון. הוא ניסה למצוא מילים לעודד ולדבר על לב הבת, ולפתע שאל: 'האם את מוכנה לחולל שינוי עמוק בחייך לרפואת אימך? האם תסכימי לעשות מהפך אמיתי למען חיי אימך, כדי להצילה ולהשיבה לחיים?'

האשה הופתעה. 'כבוד הרב, נענתה ואמרה, 'אני מוכנה לעשות הרבה, אבל זה נראה לי בלתי אפשרי. אינני אשה צעירה, אני בשנות החמישים לחיי. זה לא בדיוק הגיל המיועד לשינויים דרסטיים בחיים. אני מוכנה ורוצה להתאמץ רבות לרפואת אמי, אבל מהפך רציני בחיי - האם אני מסוגלת בכלל לחולל?'

הרב הקשיב, וענה לה מיד: 'בוודאי. כל יהודי, בכל גיל, יכול לחולל מהפך אישי - ולחולל מהפך רפואי בעקבות כך. עד כדי כך אני בטוח בזה, הוסיף הרב, 'שבלי להיות נביא או בן נביא, אני מתחייב שאם תחוללי שינוי מהותי בחיים, תקבלי על עצמך לשמור שבת וצניעות כהלכה - אמא שלך תשוב לבית האבות בריאה כמקודם. אני משוכנע בזה במאה אחוז, ובטוח שזה יעבוד. האם את מוכנה לכך?'

האשה הופתעה מההצעה הישירה, הכוללת התחייבות כה ברורה ומוזדגשת. היא התקשתה להאמין שהיא מסוגלת לעשות שינוי כזה, ואמרה לרב: 'הייתי רוצה להסכים לכך, אבל לא נראה לי שאני מסוגלת...'

'מדוע תאמרי כך?' - היסה אותה הרב. 'הרי אין ספק שאת מסוגלת. את צריכה רק לרצות, רק להחליט! אם חיי אימך יקרים לך - בידך הדבר להצילה. כל שעלייך לעשות הוא לקבל על עצמך בקבלה חזקה ונטולת פשרות, כי מהיום ואילך תשמרי שבת וצניעות כהלכה. זה בדייך ממש, כל יהודי בכל רגע יכול להתחיל מחדש ולחולל מהפך בחייו!'

האשה התקשתה לקבל, והרב הוסיף ודיבר על ליבה: 'ראי נא, כל הכח של העם היהודי, הוא בדיוק בכך - ביכולת למתוח קו על העבר, למחוק את ההיסטוריה, ולפתוח בחיים חדשים בכל רגע נתון. אדם שעוסק בחיטוט אינסופי בנבכי ההיסטוריה שלו, תמיד עלול להגיע למסקנה שהוא עבריין ואין בכוחו לחולל שינוי. אבל יהודי - יהודי מביט קדימה, נושא עיניו אל העתיד. הוא מסתער על הימים והשנים שלפניו בחזונו נעורים, ופותח בדף חדש!'

האשה האזינה לדברים, והחליטה. בקול משתנק קיבלה על עצמה באוזני הרב כי מעתה תשמור שבת וצניעות כדן, והרב הנרגש בירך אותה בחום כי בורא עולם יראה את המהפך שחוללה בחייה למרות שהדבר נראה לה אבוד ומופרך, ויחולל מהפך בחיי האם המאושפזת - למרות שסיכויי שרידותה נראים אפסיים...

הפלא ופלא, כך בדיוק קרה. כפי ששמענו בעדות אישית ממנהל בית האבות שהעיד בפנינו על פרטי הסיפור המדויקים, האשה - שהיתה במצב קריטי, כבר שבה לבית האבות, חיה ובריא, מלהגת ומפטפטת כמקדם. היא נחשבת לנס רפואי מהלך, אולם כל מי שמכיר את הבת יודע את הסיבה...

כי כשיהודי מחליט לחולל מהפך, ומחליט לא להעיף מבט אל העבר אלא להסתער על העתיד - יש לכך כח שמימי עצום. וכשאותה בת החליטה בהחלטה אמיצה ועיקשת, כי תתעלם מחוסר הסיכוי הנראה לעין, ותפעל בכל כוחה כדי לחולל מהפך רוחני בחייה - בורא עולם הוכיח שהדבר אפשרי. ומאז, אותה הבת שומרת שבת וצניעות כהלכה, ואמה חיה וקיימת, נושמת ומדברת, וכמו שכחה מהנגיף הקטלני שכמעט העביר אותה אל רגבי הקבר...

אחים יקרים, בידינו הדבר. כמו אותה אשה, שהחליטה לשכוח מגילה המתקדם וממוסכמות היסוד שחשבה שהיא נעולה עליהן, והחליטה לחולל שינוי - כל אחד מאיתנו יכול. זה הזמן להחליט שאנו מתחילים מבראשית, ובכל הכח!

הבה נעמוד בקבלות שקיבלנו על עצמנו במלוא העוצמה. הבה נקבל על עצמנו עכשיו קבלות טובות: איך ייראו השבתות שלנו השנה, כיצד נוסיף בזמירות השבת, בתוספת שבת, בלימוד בשבת, בתפילות כראוי. הבה נקבל על עצמנו להתחיל מחדש בתחומים בהם אנו זקוקים לחיזוק - ונזכה לחולל את המהפך הרצוי בחיינו, וגם נזכה לראות כי אבא שבשמים איתנו, ומעניק לנו מטובו שפע ישועה וברכה!

שבת שנותנת כח!

מיוחדת שבת זו מכל שבתות השנה, שנקבע לה שם ייחודי: 'שבת בראשית'. כל שבתות השנה הן שבת ויש להן פרשת שבוע, אולם רק שבת אחת זכתה בשם הייחודי 'שבת בראשית', על שם פרשת

יום אחד קיבל האברך מכתב מחותנו ובו הוא מספר לו שהחנות ממנה התפרנס נשרפה כליל, וכיון שהם דחוקים בפרנסה, הוא מתבקש לשוב לביתו. רבי חיים שמר את המכתב אצלו ולא סיפר עליו לאברך כלל וכלל

שלושת המכתבים ששמר הגר"ח מוולוז'ין

הרב ישראל ליוש

”וַיֹּאמֶר ה' אֶל קַיִן לְמָה חָרָה לְךָ... לָפֶתַח חַטָּאת רִבֵּץ וְאֵלֶיךָ תִּשְׁוֹקוּתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל בוֹ” (בראשית ד, ו-ז)

המגיד מדובנא זצ"ל מבאר בשמו של אדוננו הגאון מוילנא זי"ע את דברי הקב"ה לקין עפ"י יסודו שאין בכוחו של היצר הרע לשלוט על מעשי בני האדם, להטותם מדרך טובה אל דרך רעה. כוח היצר הרע הוא רק למצוא את הפתחים, הסדקים והספקות שבלב האדם, ושם לזרוע את דעותיו וכוונותיו ולהסיטו לבחור ברע, כמליצת חז"ל: 'פרצה קוראת לגנב'. אך אם האדם לא יסתפק, ורצונו יהיה שלם ותמים ללכת בדרכי הבורא ית', ולא יפתח את פתח הפרצה ליצר הרע, אזי לא יוכל היצר לשנות את דעותיו ולגרומם לו לבחור בדרך אחרת, רעה, חלילה.

אם כן, זהו שאמר הקב"ה לקין: 'למה נפלו פניך... לפתח חטאת רובץ', אל לך לחשוש מן היצר, כי רק אם תפתח לו פתח הוא יצליח להסיתך, אך אם תסגור בעדו ותהיה שלם ותמים בדעותיך ומעשיך, אז לא יוכל לך לעולם, 'אליך תשוקתו ואתה תמשול בו', כל תשוקתו של היצר הרע הוא לפתח ולפרצה שלך, אך בכוחך למשול בו ע"י שתסגור בעדו את הפתחים והספקות, ותהיה איתן ושלם בדרכך הטובה.

וכדברים הללו מצאנו בדברי רש"י (סנהדרין קג א) שכאשר מזדמן לאדם ספק עבירה, יקשה עליו יותר להתגבר מעבירה ודאית, כי בספק, יבוא עליו יצרו וישכנעו שאין זו עבירה...

כמה נאה לקשר את מה שהביא הגאון רבי שמואל מלצן זצ"ל בספרו 'אמונה והשגחה', בשמו של הגר"א זי"ע [הובא גם בספר 'פנינים משולחן הגר"א'] על דברי המדרש: "שאלו לנחש: 'למה אתה מצוי בין הגדרות?' והוא השיב להם: 'אני פרצתי גדרו של עולם'" הלא דברי המדרש, פליאה הם, כי לפי"ז היה על הנחש להימצא באמצע הדרך, למרמס ברגלי העוברים, ולא להיחבא בין הגדרות?

אלא, ביאר הגר"א: הנחש הוא היצר הרע, ודרכו תמיד להסיט את האדם לעבור על גדריו וסייגיו חז"ל שנועדו לשמור אותו מלעבור על דברי תורה, כי בזה כוחו יפה להיתלות על הספקות, על הגדרות והגדרים, למצוא בהם את הפרצה ולהרחיב אותה, עד כדי הסטה לעבירה חמורה.

ברוח הדברים הללו, הביא בשמו של הגר"א, נכד אחיו, רבי מאיר בספרו 'מלחמות ה'", על מה שנהוג בפי העולם 'מנהג ישראל תורה

היא, וכי איך נוכל לדמות 'מנהג' לתורה?!

אלא, גדרים וסייגים חז"ל למדו אותנו שעל כל האדם לייצר גדרים וסייגים לפי היכרותו את עצמו, למען לא ישל חלילה בדברי תורה, כי זהו כוחו של היצר לחפש את הפרצות ולהרחיבם לכדי עבירה, וע"י הגדרים והסייגים, יסגור האדם בעד דרכו של היצר.

אם כן, יש לומר שזהו 'מנהג ישראל תורה', כי המנהגים הטובים שישראל הנהיגו על עצמם, בכוחם לשמור על דברי התורה, ומביטול המנהג, יבואו חלילה לבטל עיקרי תורה.

הספור הבא מובא בספר 'עובדות והנהגות לבית בריסק' בשמו של הגאון רבי משולם דוד הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, וממנו נוכל ללמוד מעט על כוחו של היצר הרע:

אברך ישב ולמד בוולאז'ין אצל מרנא הגאון רבי חיים זצ"ל, ועול פרנסתו ופרנסת בני ביתו היו מוטלים על כתפי חותנו.

יום אחד קיבל האברך מכתב מחותנו ובו הוא מספר לו שהחנות ממנה התפרנס נשרפה כליל, וכיון שהם דחוקים בפרנסה, הוא מתבקש לשוב לביתו. רבי חיים שמר את המכתב אצלו ולא ספר עליו לאברך כלל וכלל.

כעבור תקופה קצרה, הגיע מכתב נוסף ובו הם מספרים לו שביתו נשרף ורעייתו וילדיו הלכו לגור אצל חותנו, והוא שוב מתבקש לשוב לביתו לעזור להם בעמל יומם. אך גם את המכתב הזה החליט רבי חיים לנצור אצלו ולא לספר לאברך את תוכנו...

רק כאשר הגיע המכתב השלישי ובו בשורה קשה שכל בתי העיר

המשך בעמוד 31

הידיים פעם אחת כמו שצריך? אה? למה???, זה לא נקרא חינוך... זה נקרא 'כפיה דתית'...
 "חינוך זה שהילד רואה אותך שש ושמח! אפשר להעיר מדי פעם, אבל העיקר זה להחזיר לילדים בעצמות כמה שזה טוב לך! כמה שזה נחמד לך! וזה לא מגיע על ידי דיבורים בעלמא, אלא על ידי הרגשה פנימית ועמוקה שמבצבצת החוצה ומשפיעה על כל הסביבה.
 "ומעבר לעניין של חינוך הילדים, השמחה בקיום המצוות היא מעלה גדולה ועצומה גם כלפי האדם עצמו, שהרי ידוע מה שרבינו האר"י הקדוש כותב בפרשת 'כי תבוא' דבר איום ונורא, מה שהתורה אומרת שכל הקללות מגיעות תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב... אומר האר"י הקדוש שמידה טובה מרובה, ומי שמקיים מצוות בשמחה שכרו הרבה מאוד ומגיע לדרגות מופלאות, והוא מעיד על עצמו, שהוא עצמו הגיע לדרגות המופלאות שלו, שאין ילוד אשה יכול בכלל להשיג אותן, איך הוא הגיע לזה? על ידי שהיה שמח שמחה גדולה בקיום המצוות!!
 "עוד אומר האר"י הקדוש שם, שעל ידי שמחה בקיום המצוות, זוכים לתקן את הקלקולים והפגמים יותר ממה שמתקנים על ידי תעניות וסיגופים קשים..."

איך זוכים לשמחה?

"אבל מה?... מגיעים אנשים ואומרים: הרב, אני רוצה לשמוח בקיום המצוות, אבל זה לא הולך לי. אני נוטל לולב ולא מרגיש כלום בלב, שום שמחה. שאני ירמה את עצמי? שאני יעשה חיוך מזויף על הפנים שיחשבו שאני שמח? זה לא משמח אותי! אני מברך 'שהכל נהיה בדברו' ולא מרגיש שום דבר מיוחד, איך אני יכול לשמוח עם המצוות? 'התשובה לזה היא: על ידי לימוד מוסר, כל יום, בלי חכמות! חייבים ללמוד מוסר כל יום! מוסר והלכה. יום שלא למדנו בו הלכה ומוסר - זה לא יום שהתנהל כשורה. אבא שלי היה מוסר שיעור לבחורים עשרות שנים, ולא עבר יום אחד שבו הוא לא למד איתם מוסר.
 "הזכרתי את הצדיק רבי זונדל קרויזר זצ"ל, אז אני אומר עוד דבר טוב ממנו. הוא היה לו סדר לימוד מיוחד שבו הוא כל יום היה לומד חמישה ספרי מוסר. אני זוכר גם את השמות של הספרים ואשמח לשתף את הציבור, אולי יהיה מי שירצה לדבוק בדרכיו ולהחזיק במעלותיו המופלאות.
 "הוא היה לומד כל יום את הספרים הבאים: 'נפש החיים', 'סדר היום', 'יסוד ושורש העבודה', היה לו ספר זוהר שבו הוא היה לומד, ובכל פעם שהגיע לאיזה קטע מהזוהר שבו יש עניין של מוסר, הוא היה מסמן בצד 'כוכבית', ומדי יום היה פותח את הספר הזה ולומד איפה שיש 'כוכבית' כזאת.
 "הספר החמישי שהוא היה לומד היה ספר 'שער הכוונות' לרבינו האר"י הקדוש, זה בעצם ספר קבלה מובהק, אבל הוא החשיב את זה כספר מוסר. למה? כי כשרואים בשער הכוונות איזה כח עצום יש לכל תנועה שאדם עושה, איזה תיקונים מופלאים, עושה בעולמות העליונים כל ברכה שאנחנו מוציאים מהפה, איזה קלקולים ופגמים

לו בקושי, אבל הוא לא ויתר. ברכת המזון! צריך לברך לקדוש ברוך הוא! שנברך ככה בלי חליפה? שנברך בעל פה? שנברך בלי להתכונן כראוי? איך אפשר???
 "זכיתי במשך 35 שנה, לארח את הצדיק הירושלמי רבי זונדל קרויזר בביתי ללימוד יומי. היה לנו שיעור קבוע כל יום, והוא היה מגיע לביתי כל יום, לא הסכים שאני אבוא אליו.
 "אני תמיד אומר לנכדים שבאים אצלי וכדו', אם אני רואה שמישהו מברך שלא מתוך הסידור אני אומר לו: 'כשאכלת הסתכלת בתוך הצלחת? אז עכשיו כשאתה מברך תסתכל בבקשה בתוך הסידור!'.
 "פעם אחת רבי זונדל שמע אותי אומר ככה לנכדים, הוא צחק ונהנה מהרעיון אבל אחר כך אמר לי שזה לא נכון מה שאני אומר: 'תגיד להם שגם מי שאוכל בלי להסתכל בצלחת, גם הוא חייב להסתכל בסידור כשהוא מברך! על צורת האכילה אפשר להתפשר, אבל על הצורה שבה מברכים ברכת המזון, על זה אי אפשר להתפשר!...'
 "אבל איך מעבירים את ההרגשה הזאת לילדים? איך אפשר להטמיע בהם את החינוך הזה? זה לא מספיק לומר להם. גם אם תגיד לילדים אלפי פעמים לעשות משהו, הם יעשו בסופו של דבר מה שהם רוצים. הילד גדל, נהיה בחור ולאחר מכן אברך, אתה כבר לא יכול להכריח אותו לעשות מה שאתה רוצה.
 "אז מה גורם לו לשמוע בקולך? התשובה היא: רק דוגמה אישית! ולא סתם דוגמה שאתה מראה לו שאתה מברך מתוך סידור וכדו', אלא דוגמה שאתה מראה לו שאתה שמח לעשות את זה! שזה מגיע מהרגשת שמחה בקיום המצווה.
 "או, ברוך ה', הנה אנחנו הולכים לאכול ארוחת צהרים והארוחה הזאת, שהיא כל כולה חסד ה', היא מעניקה לנו את ההזדמנות לקיים כאלו מצוות חשובות!!! קודם כל אנחנו נוטלים ידיים, יש לכם מושג מהי נטילת ידיים? איזו זכות עצומה נפלה בחלקנו, שקיבלנו את המצווה הזאת שהיא מתקנת שלמה המלך שהיה החכם מכל אדם?... חוץ מזה אנחנו זוכים לברך שתי ברכות לפני האוכל: 'על נטילת ידיים' ו'המוציא לחם מן הארץ', שתי ברכות חשובות ויקרות, שכל אחת מהן היא מלאך טוב ומליץ שיעמוד לימינו לשמור עלינו ולהמליץ טוב עלינו ברגע האמת.
 "אחר כך אנחנו זוכים לקיים את הלכות כשרות המאכלים, כשמקפידים רק על אוכל כשר, איזו זכות נפלאה! ולאחר מכן מגיע השיא... ברכת המזון... איי איזו מצווה נפלאה מדאורייתא, איזו זכות עצומה. אשרינו שזכינו בכזאת מצווה נפלאה...
 "כמוכן שאפשר לומר את כל המילים היפות הללו מן השפה ולחוץ, ואז זה לא שווה שום דבר. אבל מי שעובד על העניין ומגיע להרגשה הזאת, הוא הוא האיש שיזכה שהילדים שלו ילכו בדרכו, ואף יסיפו לעלות עוד ועוד במעלות התורה והיראה, כי זה החינוך האמיתי והנכון ביותר.
 "תחשבו איך זה נראה כשאבא אומר לבן שלו: 'תחזיק את הספל ישר! נו... תנגב כבר את הידיים, ככה לא נוטלים ידיים! ראית שלא שפכת מספיק מים? כמה פעמים אמרתי לך? למה אתה לא יכול ליטול את

שלומד את זה מקבל פחד עצום מכל חטא, ושמחה גדולה בקיום המצוות.
"על כל פנים, מי שיקפיד על לימוד מוסר מדי יום, ויפנים את הדברים, ויתבונן בעוצמת התועלת שיש בכל מצווה ובשכר העצום שמקבל האדם על כל מצווה, ובשמחה הגדולה ששמח הקב"ה עם כל מצווה שאנחנו מקיימים - מי שיעשה כך בוודאי יזכה לפתח אצלו בלב את העניין הזה של שמחה בקיום המצוות, ומכאן קצרה הדרך גם להעביר את הדברים לילדים, בצורה הטובה והחינוכית ביותר".

נוראיים יכול להתחולל ממילה אחת של דיבור אסור חלילה, כשרואים את זה ולומדים את זה, זה המוסר הכי גדול בעולם, אתה מבין שכל תנועה וכל מעשה שלך כאן למטה מונענע את העולמות העליונים כולם.
"בזמנינו אפשר להבין את זה טוב יותר. יכול אדם לשבת בבית, ללחוץ על כפתור ולירות טיל גרעיני על מדינה אחרת ולהחריב את העולם, בלחיצה אחת! כך ביתר שאת בקיום מצווה ועבירה. כל מצווה בונה עולמות וכל עבירה מחריבה ומקלקלת עולמות שלמים, כך שמי

המשך מעמוד 23 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ההכרה הזאת נחלשת אצלו, כך הוא טבעו של אדם!
לכן הגמרא אומרת 'מרגלא בפומיה דרב'. האמרה הזאת היתה שגורה על לשונו כל העת. כדי שאכן יפנים ויחיה את האמת, שהעיקר זה שם. תכלית המטרה של האדם הוא להגיע ליום שישב עם הצדיקים בגן עדן ויהנה מזיו השכינה.
זו היא הנקודה שביקש מרן הרב שך להנחיל לכלל ישראל בענייני האמונה ובעיסוק התמידי בחומש בראשית, בו נכתבו יסודות אומתנו ואמונתנו. כי רק זו היא הדרך לגרום לנו להרגיש את בורא עולם, לחיות אותו, לעבוד אותו מתוך אהבה ומתוך הכרה בגדלותו ורוממותו. לא די בדיעה שכלית. צריך עבודה! ועבודה הוא שינון וחזרה ללא הרף, והחדרה לפנימיותו של האדם
(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

מפעל או כל בית עסק שקיים בשטחה, היכן הם משרדי הממשלה המקומית וכדומה, כל עוד ואיננו מעוניין להשתקע שם. חבל על כוחותיו ומאמציו לדלות פרטים שלא יבואו לו לידי שימוש.
בכך מסביר רבי נחום זאב את דברי רב. הן אמנם גם רב היה מוכרח לעסוק בענייני עולם הזה, הוא הרי חי כאן ארבע מאות שנה. אך למרות העיסוק ההכרחי שלו באכילה ושתייה, תדיר הרגיל את עצמו כסדר להפנים ולהחדיר בהכרה שלו: "אני אמנם כאן - בעולם הזה, אבל למעשה אני שייך לשם - לעולם הבא! גם אם נאלץ אני להתעסק בענייני החומר כאכילה ושתייה, אין זה תפקידי האמיתי, אין זה התכלית שלשמה באתי לכאן. אני למעשה שייך לשם..."
אדם שיודע את תפקידו ואת תכליתו, הוא מחדיר זאת לעצמו כל העת. אם יום אחד הוא לא מתבונן בזה, אוטומטית הוא מתקרר,

המשך מעמוד 28 | הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

אחים יקרים, ניצבים ועומדים אנו עתה בשבת יקרה זו, ב'שבת בראשית'. הבה נאמץ אותה בכל ליבנו, נהדר בה היטב. נקדים לקבלה, נאחר להוציאה, נדקדק בהלכותיה ונכבדה בכל כוחנו. כי השבת הזו מעניקה את הכח לכל שבתות השנה - הבה נהפוך אותה לתהנת כח אנרגטית ועוצמתית במיוחד, עליה נתענג כל שבתות השנה!

השובע. במשמעות שם זה גילה הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע משמעות כבירה, וכך הוא מגלה כפי שהובאו הדברים בספר 'תפארת למושה':
המושג 'שבת בראשית', יש בו רמז כי זו שבת ראשונה, ראש וראשונה לשבתות. וכפי שהגוף כולו נגרר אחר הראש, כך שבתות השנה כולן נגררות ומקבלות כח מהשבת שבראשן, מ'שבת בראשית'. ולפיכך, סגולה גדולה וכבירה להשתדל ולהקפיד ביותר בשבת זו, כי מכוחה מושפע כח לשבתות השנה כולן!

המשך מעמוד 29 | הרב ישראל ליוש

להם...? מדוע דוקא עתה מספר לי הרב את שאירע...?
"האמת" - ענה לו רבי חיים - "גם עכשיו לא הייתי מראה לך את כל המכתבים ששלחו לך, אך רציתי להראות לך עד כמה חשובה תורתך, שהיה כדאי ליצר הרע לשרוף את חנות חותנך ואת ביתך ואף את בתי כל העיר, והכל כדי לבטל אותך מלימודך..."

נשרפו כליל ומצבה הכלכלי של המשפחה בכי רע, והפעם בקשתם היתה תקיפה וברורה: שוב נא הביתה...! רק עתה נטל רבי חיים את כל שלושת המכתבים ומסר לידי האברך השקדן.
האברך עיין בהם ולא הבין, ופרש את תמיהתו באזני רבי חיים: "בשלמא בשני הבשורות שנתבשרתי עליהם במכתבים הראשונים, הייתי יכול עדיין לעזור למשפחתי, ומכל מקום הרב החליט שלא להודיע לי עליהם, אך עכשיו שהכל נשרף, במה אוכל להועיל

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ לולב עם 'זיגוג' בראשו - האם הוא כשר?

◆ מהו 'חוט המקיף' הנדרש בהדס?

◆ כתמים שחורים בעלי ההדס - האם הם חיסרון ב'הדר'?

מהלכות הלולב

• עלי הלולב גדלים שְׁנַיִם שְׁנַיִם, כאשר כל שני עלים מחוברים בצידם האחד; וחיבור זה, מכונה 'תְּיוֹמָת'. ואם נפרדה התיומת ברוב הלולב - דהיינו שברוב העלים נפרד רוב החיבור הנ"ל - פסול. ויש אומרים, שאף אם נפרדה רק התיומת האמצעית של הלולב, הריהו פסול. וכן מנהג בני אשכנז. וכמו כן, לדעת הרמ"א, אם העלה האמצעי של הלולב גדל ללא תיומת, הלולב פסול.

• לדעת הרמ"א, לולב ששני חלקי ה'תיומת' האמצעית שבו נפרדו והתרחקו זה מזה, עד שהם נראים כעלים נפרדים - פסול. פְּסוּל זה מְכוּנָה 'הַמְּנַק', וכתבו הפוסקים, שהפסול הוא רק כשיש מרחק ניכר בין העלים; ויש מגדולי ישראל שנהגו להחמיר גם בְּהַמְּנַק כלשהו.

• לולב שראשו נקטם - פסול. ויש להחמיר אף בקטימה כלשהי. ויש שכתב עצה לבדיקת לולב שספק אם נקטם - שעל פי רוב יש בראש עלי הלולב כעין 'חור' טבעי, וניתן לבדוק בעזרת זכוכית מגדלת, ואם ניכר שהחור מעוגל ללא פגם, הרי זה בירור מוחלט שראש העלה לא נקטם.

• לולב עקום, דהיינו, ששידרתו מתעגלת כצורת 'מְגֵל', והעיקום הוא לצד העלים, או לצד ימין ושמאל של הלולב - פסול. ואם העיקום הוא לצד השדרה, כשר לכתחילה, אך יש שכתבו, כי ראוי להדר וליטול לולב ישר לגמרי, משום נוי מצוה.

• לולב שראשי עליו כפופים, כלומר שהם מתעגלים כלפי מטה - כשר. ויש חולקים. ואם ראשי כל העלים או רובם כפופים, יש אומרים שהלולב פסול לכל הדעות, ולכתחילה יש להחמיר כדבריהם.

• לולב שראש 'תיומתו' האמצעית עשוי קמטים קמטים, כצורת 'שלשלת' ('זיגוג'); או שתיומתו האמצעית פונה הצידה ושוב עולה כלפי מעלה בצורה ישרה - כשר. • בתורה נאמר על האתרוג: "פְּרִי עֵץ הָדָר", וקיבלו חכמינו ז"ל, שארבעת המינים לְמִדֵּים זה מזה, וגם הלולב, ההדס, והערבה, צריכים להיות 'הדר'.

מהלכות ההדס

• ענף ההדס, מורכב מ'קִנְה', שהוא גוף הענף, אשר מחוברים אליו שכבות שכבות של עלים; וכל שיכתב עלים, מכונה 'קֵן', ובכל שיכבה, צריך שיהיו לפחות שלושה עלים, כדי שההדס יהיה 'עֲבוֹת'.

• כדי שההדס יהא כשר למצוה, צריך שבכל שיכתב עלים, המכונה 'קֵן', יהיו לפחות שלושה עלים, העומדים בגובה שווה, דהיינו, בשורה שווה בגובהה מסביב לענף. ויש שהגדירו דין זה, שאם קו אופקי - הנקרא 'חוט המקיף' - יכול להפגש בכל שלושת פְּסִיֵּי העלים, הרי זה משולש. ובדיעבד, יתכן שאפשר להקל אף בפחות מכך.

• הדס שראשי עליו אינם מגיעים לתחילת העלים שמעליהם, כך שחלק מהענף אינו מכוסה בעלים - לדעת רוב הפוסקים, הריהו כשר; אך לכתחילה יש להחמיר בדבר.

• בענפי ההדסים, גדלים לעיתים פירות קטנים, המכונים 'ענבים', ובמקרה שמספר הענבים רב ממספר העלים, תלויה כשרות ההדס בצבע הענבים: אם צבע הענבים ירוק, ההדס כשר; ואם צבע הענבים אדום או שחור, ההדס פסול, משום שאין זה 'הדר'. והכתמים השחורים המצויים בעלי ההדס, אינם נחשב לחיסרון ב'הדר'.